

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

**מידע על מעורבות גורמים חיצוניים בפעילות חינוכית
במוסדות חינוך – עדכון והרחבה, בדגש על פעילות בתחום
הוראת היהדות**

ט"ו בטבת תשע"ח

2 בינואר 2018

כתיבה: עדו אבגר

אישור: יובל וורגן, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת דברי הכנסת

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

תוכן

מבוא	2
<hr/>	
חלק א: הסדרה ופעילות בתחום התוכניות החינוכיות החיצוניות	2
<hr/>	
1. היקף שעות לימוד ממקורות חיצוניים בחינוך היסודי	2
2. תוכניות חיצוניות בגני ילדים	4
3. תלונות בדבר פעילות גורמים חיצוניים במוסדות החינוך	6
<hr/>	
חלק ב: הוראת היהדות על ידי גורמים במערכת החינוך ומחוצה לה	6
<hr/>	
4. מידע על תוכניות חינוכיות חיצוניות בתחומי היהדות	6
5. הוראת היהדות בבתי הספר הממלכתיים	9
6. פעילות המרכזים להעמקת החינוך היהודי	13
<hr/>	
נספח: רשימת התוכניות בנושאי יהדות שדווח כי הופעלו במערכת החינוך בשנת תשע"ז, ומטרות הגופים שהפעילו תוכניות אלו	17

מבוא

מסמך זה נכתב לבקשת חברת הכנסת תמר זנדברג והוא עוסק במעורבות גורמים חיצוניים בפעילות חינוכית במוסדות החינוך בישראל. המסמך מוגש גם לחברת הכנסת יעל גרמן, אשר ביקשה ממרכז המחקר והמידע של הכנסת לעשות מחקר בנושא דומה. מסמך זה מרחיב מסמך קודם שהוגש בנושא,¹ לקראת דיון באחת מוועדות הכנסת,² ומוסיף לו רבדים שנעדרו ממנו. המסמך הקודם התמקד בשלוש נקודות מרכזיות: הסדרה ופעילות בתחום התוכניות החינוכיות החיצוניות; הסדרה ופעילות בתחום התמיכות לארגונים הפועלים בזיקה למוסדות החינוך ובתוכם; מימון ושיבוץ כוח אדם חיצוני לצורך פעילות חינוכית במוסדות החינוך, נוסף על המורים מן המניין ומדריכי תוכניות ההעשרה המאושרות. מסמך זה יוסיף על נקודות אלו מידע בעיקר בשני נושאים:

ראשית, בנושא **ההסדרה והפעילות בתחום התוכניות החינוכיות החיצוניות** נביא מידע על היקף שעות הלימוד בחינוך היסודי שהועברו שלא על ידי מורי משרד החינוך (שעות ממקורות חיצוניים, בין השאר עמותות); על הסדרת פעילות תוכניות חינוכיות חיצוניות בחינוך הקדם-יסודי; על תלונות שהגיעו למשרד בדבר פעילות גורמים חיצוניים במוסדות החינוך.

שנית, מרכז המחקר והמידע של הכנסת התבקש להתמקד בפעילות ארגונים דתיים. בהסדרת תחום התוכניות החיצוניות אין הבחנה בין ארגונים דתיים לארגונים שאינם דתיים. יחד עם זאת, מאפייני הארגון, מטרותיו וזיקתו לנושא הדת רלוונטיים בייחוד בתחומי הוראת היהדות, ולכן בחלקו השני של המסמך נתמקד **בהוראת היהדות על ידי גורמים במערכת החינוך ומחוצה לה**, ונציג מידע על תוכניות חינוכיות חיצוניות בתחומי היהדות, על הוראת היהדות בבתי הספר הממלכתיים ועל פעילות המרכזים להעמקת החינוך היהודי.

חלק א: הסדרה ופעילות בתחום התוכניות החינוכיות החיצוניות

חלק זה יוסיף על המידע שהוצג במסמך הקודם בנושא מתוך התמקדות בשלושה נושאים: היקף שעות הלימוד בחינוך היסודי שהועברו שלא על ידי מורי משרד החינוך (שעות ממקורות חיצוניים, בין השאר עמותות); הסדרת פעילות תוכניות חינוכיות חיצוניות בחינוך הקדם-יסודי; תלונות שהגיעו למשרד בדבר פעילות גורמים חיצוניים במוסדות החינוך.

1. היקף שעות לימוד ממקורות חיצוניים בחינוך היסודי

מרכז המחקר והמידע של הכנסת התבקש להשיג מידע בדבר היקף הפעילות של תוכניות חיצוניות במוסדות החינוך. שאלות דומות עלו גם במסגרת דיון הוועדה המיוחדת ליישום הנגשת המידע הממשלתי ועקרונות שקיפותו לציבור (ועדת השקיפות)³ בנושא. כיום אין בנמצא מידע מלא על הפעלת תוכניות חיצוניות במוסדות החינוך, ומכאן שגם אין מידע על היקף שעות הפעילות שלהן (מידע חלקי על תוכניות

¹ עדו אבגר ויסכה מוניקנדס-גבעון, [מידע על מעורבות גורמים חיצוניים בפעילות חינוכית במוסדות החינוך](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 16 ביולי 2017.

² [פרוטוקול מס' 98 משיבת הוועדה המיוחדת ליישום הנגשת המידע הממשלתי ועקרונות שקיפותו לציבור](#), 17 ביולי 2017.

³ ש.ם.

שמופעלות בבתי הספר היסודיים יוצג בהמשך). לפיכך, נציג להלן נתונים הנוגעים להתפלגות שעות הלימוד בחינוך היסודי על פי מקורות המימון לשעות לימוד – שעות שמקור המימון שלהן בהקצאת משרד החינוך ושעות שמקור מימון אינו במשרד.

בבקרת תקן שנעשתה על מדגם של כיתות ב', ד' ו-ה' בשנת הלימודים תשע"ז (2016/17)⁴ נמצא כי כ-5% מ"שעות האורך" (מספר שעות הלימוד המזערי של התלמיד בכיתתו. בשלב זה אין בידינו מידע על המספר הכולל של שעות האורך שנלמדו) **שנסקרו הועברו שלא על ידי משרד החינוך** (קרי מורים שמועסקים ישירות על ידי משרד החינוך). 77% משעות אלו ניתנו בחינוך העברי, 13% בחינוך הערבי ו-9% בחינוך הדרוזי. 57% מהשעות ממקורות חיצוניים במגזר היהודי ניתנו בחינוך הממלכתי-דתי, ובו הם היו 9% מכלל שעות האורך.

שעות לימוד אלו ניתנו ממגוון מקורות, ובהם עמותות וקרנות, חברות פרטיות, מורות חיילות ומתנדבי שירות לאומי, הרשות המקומית, עמותות הורים, סטודנטים ומתמחים. בלוח להלן מוצגים מקורות נבחרים למימון שעות ממקורות חיצוניים, בחלוקה לפי זרמי החינוך. במענה על פנייתנו מסר משרד החינוך כי אין ברשותו פירוט של העמותות, הקרנות והחברות שפעלו בבתי הספר שנבדקו.⁵

לוח 1: מקורות נבחרים לשעות ממקורות חיצוניים, לפי זרם חינוך (שיעורן בכלל השעות בכל זרם)⁶

ממלכתי	ממלכתי-דתי	ממלכתי ערבי*	כלל הזרמים	
4%	14%	2%	7%	עמותה / קרן (ללא קרב ורש"י)
30%	21%	36%	25%	קרן קרב
1%	3%	3%	1%	חברה פרטית
6%	15%	7%	10%	מורות חיילות / מתנדבי שירות לאומי
-	1%	-	-	גרעיניים תורניים

* ללא החינוך הדרוזי והבדואי

מהנתונים עולה כי חלק הארי של השעות ממקורות חיצוניים בכלל הזרמים ניתן מטעמה של קרן קרב, ואולם בחינוך הממלכתי-דתי שיעור השעות שמקורן בפעילות הקרן קטן משיעורן בזרמים האחרים. בחינוך הממלכתי-דתי בולטת דווקא תרומתן של העמותות והקרנות, ותרומת המורות החיילות ומתנדבות השירות הלאומי.

במסמך הקודם בנושא צוין כי על סמך תשובת משרד החינוך על פנייתנו, בשנת 2016 רק חמישית מהיקף פעילות הגרעינים התורניים בבתי הספר הייתה במסגרות החינוך הממלכתי. נתוני בקרת התקן נותנים

⁴ משרד החינוך, מצגת כוח הוראה הל"י (העסקה לא ישירה), יוני 2017, הועבר בדוא"ל ב-26 בנובמבר 2017.

⁵ משרד החינוך עורך את בקרת התקן באמצעות זכיון חיצוני וזה מעביר אליו רק את המידע המפולח שהוגדר מראש ולא את חומר הגלם שנאסף. אלון שרון, מנהל אגף א' (בקרה) במינהל רישוי, בקרה ואכיפה במשרד החינוך, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 26 בנובמבר 2017.

⁶ משרד החינוך, מצגת כוח הוראה הל"י (העסקה לא ישירה), יוני 2017, הועבר בדוא"ל ב-26 בנובמבר 2017.

משנה תוקף לטענה זו – לפי נתונים אלה, הגרעינים התורניים היו אחראים ל-1% מהשעות ממקורות חיצוניים בחינוך הממלכתי-דתי, ובחינוך הממלכתי פעילותם הייתה בהיקף הקטן מאחוז (דוח בקרת התקן לא מדווח על פעילות בהיקף כה קטן). יש לתת את הדעת לכך שגרעינים תורניים עשויים להיות פעילים גם בחינוך הבלתי-פורמלי (לאחר שעות הלימודים) וכן כי בנות שירות לאומי, המופיעות בטבלה בנפרד, עשויות לעיתים לפעול במסגרת גרעינים תורניים.

כאמור, הנתונים שהוצגו לעיל הם נתוני שעות האורך בלבד. נוסף עליהן יש במערכת שעות נוספות (שעות רוחב, המוקצות לכיתה נוסף על שעות האורך ובאמצעותן אפשר לחלק את הכיתה, ללמד בו בזמן שני מקצועות וכדומה) וייתכן שבבחינת רכיבי שעות אלו יימצא כי חלקן של השעות ממקורות חיצוניים הוא שונה. בבקרת תקן שנעשתה בשנת תשע"ג (2012/13) ושבה נבחן מקורן של כלל שעות התקן, נמצא כי השעות ממקורות חיצוניים היו 12% בכלל השעות השבועיות בבתי הספר שנבדקו.⁷

2. תוכניות חיצוניות בגני ילדים

כמפורט במסמך הקודם,⁸ סקירת נוהלי משרד החינוך העלתה הבחנה בין שני סוגי תוכניות חינוכיות חיצוניות: הסוג הראשון כולל תוכניות חינוכיות חיצוניות המוסדרות במסגרת תל"ן – תוכנית לימודים נוספת, אשר אמורה להיות מופעלת לפי דרישת ההורים ובמימונם. תוכניות המוגדרות תל"ן מחייבת את הסכמת הורים (כלל ההורים או חלקם; ובכל מקרה אין לחייב הורים בהשתתפות) וכן קבלת אישור מטעם הפיקוח של משרד החינוך באותו מחוז.

סוג נוסף של תוכניות חינוכיות חיצוניות הוא של תוכניות שאינן תל"ן, ואלו חייבות להיכלל במאגר התוכניות שהקים משרד החינוך לצורך כך. [חוזר מנכ"ל תשעה/8\(א\), 9.12-1, שילוב תוכניות חינוכיות חיצוניות במערכת החינוך](#), נקבע כי מנהל המוסד יבחר את התוכניות החיצוניות המופעלות בו. על תוכניות שאינן תל"ן לא חלה החובה לידע את ההורים או לקבל את אישור הפיקוח של משרד החינוך, אם כי המשרד ממליץ על בחינת חוות הדעת של גורמים אלה בטרם קבלת החלטה. בבתי ספר בניהול עצמי (רוב בתי הספר היסודיים בחינוך הרשמי, הממלכתי והממלכתי-דתי) מנהל בית הספר בוחר את התוכניות, בשיתוף הוועדה המלווה הבית-ספרית, שבה חברים בין השאר מפקח משרד החינוך ונציג הורי התלמידים.

חוזר המנכ"ל לשילוב תוכניות חיצוניות אינו עוסק מפורשות בתהליך בחירת התוכניות בגני הילדים, אך במענה על פנייתנו מסר משרד החינוך כי את התוכניות בגני הילדים בוחרת המפקחת הכוללת הממונה על הגן, בשיתוף הממונה על תחום הגיל הרך במינהל החינוך ברשות המקומית. בחלק מהרשויות התוכניות נבחרות בשיתוף נציגי הגננות וההורים, איך אין הוראה המחייבת זאת, ובמרבית המקרים גורמים אלו אינם מעורבים בבחירה. בגנים שבהם פועלות תוכניות יוח"א ומיל"ת, וכן בגנים המשתתפים בתוכנית קרב, הגננות מעורבות בבחירת התוכניות יחד עם הפיקוח והרשות המקומית. משרד החינוך מסר כי

⁷ משרד החינוך, בקרת התקן בחינוך היסודי: שנת הלימודים תשע"ג – דו"ח מסכם (344 בתי ספר), מאי 2014, הועבר בדוא"ל ב-8 ביוני, 2014.

⁸ עדו אבגר ויסכה מוניקנדס-גבעון, [מידע על מעורבות גורמים חיצוניים בפעילות חינוכית במוסדות החינוך](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 16 ביולי 2017

בימים אלו מתבצע עדכון של חוזר המנכ"ל הנזכר לעיל כך שיעסוק במפורש בשילוב התוכניות החיצוניות בגני הילדים.⁹

יצוין כי על רקע הדיון הציבורי הער בעניין כניסת גורמים חיצוניים למוסדות חינוך פרסמו כמה מהרשויות המקומיות נהלים משל עצמן בסוגיה זו. למשל, מינהל החינוך בעיריית גבעתיים גיבש לפני כחצי שנה נוהל להסדרת כניסת עמותות וגופים חיצוניים למוסדות החינוך בעיר.¹⁰ הנוהל חל על כל גוף שאינו שייך למשרד החינוך או למינהל החינוך העירוני, המבקש לקיים פעילות במוסדות החינוך בעיר, כולל אגפים בעיריית גבעתיים. לפי הנוהל, מנהל מוסד חינוכי (לרבות גן ילדים) המעוניין כי גוף חיצוני ינהל פעילות חינוכית פדגוגית לתלמידים במוסד, נדרש לפעול כדלקמן:

- לוודא כי לגוף החיצוני יש אישורים ממשרד החינוך וממינהל החינוך של עיריית גבעתיים.
- לעדכן את ועד ההורים המוסדי על רצונו לבחון את הגוף החיצוני ואת תוכניותיו.
- לדרוש מהגוף החיצוני מידע רב ככל האפשר על מטרותיו, תפיסותיו החינוכיות, פעילויותיו וכדומה.
- להציג לפני הורי התלמידים את המידע הכתוב על אודות הגוף החיצוני.
- באספת ההורים הראשונה בתחילת השנה (או במועד אחר שיקבעו המנהל, הגנת או ועד ההורים) יש לדון בתוכנית, לאחר שזו הוצגה להורים. הורים שיתנגדו להכנסת התוכנית למוסד הלימודים או לכיתת ילדיהם רשאים להביע את דעתם בהצבעה שתתקיים בקרב ההורים בניהול ועד ההורים, ובה ייבחרו הפעילויות החיצוניות השונות.
- אם רוב ההורים יביעו תמיכה בקיום התוכנית (ברמת גן הילדים או הכיתה) התוכנית תופעל במוסד החינוכי. לילדיהם של ההורים המתנגדים תוצע פעילות חלופית שיעביר הצוות החינוכי בעת קיומה של פעילות הגוף החיצוני.

אגף החינוך בעיריית הרצליה שלח אל מנהלי בתי הספר בעיר מכתב שמטרתו לחדד את נוהלי משרד החינוך בנושא, והמליץ להוציא הודעה להורים בדבר כל התוכניות החיצוניות המופעלות בבית הספר והנושאים שיימדו בהן. בין השאר הוזכרה במכתב הוראה הנכללת במבחני התמיכות במוסדות ציבור להעמקת החינוך היהודי, שלפיה השתתפות התלמידים בפעילות אינה חובה מטעם בית הספר, ועל המפעיל ובית הספר להבהיר זאת בכתב להורי התלמידים.¹¹

מרכז המחקר והמידע של הכנסת ביקש לבחון את מידת הפיקוח של מטה המשרד אחר התוכניות המופעלות בגני הילדים ברחבי הארץ, ואת מידת המעקב שלו אחריהן. במענה על פנייתנו ציינה מנהלת האגף לחינוך קדם-יסודי כי האגף אינו מבצע מעקב אחר כלל התוכניות המופעלות בגני הילדים ופיקוח עליהן, אך האגף מלווה תוכניות חיצוניות המשתייכות למסלול הירוק ומתקיימות בתמיכתו (במאגר התוכניות החיצוניות שתי קטגוריות של תוכניות מותרות: תוכניות במסלול הכחול – ללא ליווי משרד החינוך, ותוכניות במסלול הירוק – תוכניות המלוות בנציג המשרד, המסייע בייזום, חשיבה, פיתוח, הדרכה, הטמעה, הפעלה, תקצוב או הערכה ובקרה). עם זאת, קיימת המלצה גורפת למפקחות לאשר את

⁹ סימה חדד, מנהלת האגף לחינוך קדם-יסודי, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 26 בנובמבר 2017; הני"ל, דוא"ל, 29 בנובמבר 2017.

¹⁰ מינהל החינוך בעיריית גבעתיים, נוהל כניסת עמותות וגופים חיצוניים למוסדות החינוך בעיר (ללא תאריך), הועבר בדוא"ל מאירית אהרונסון, ראש מינהל החינוך, הנוער והצעירים בעיריית גבעתיים, 2 בינואר 2018.

¹¹ יעקב נחום, ראש אגף החינוך בעיריית הרצליה, מכתב למנהלים: שילוב תוכניות חינוכיות חיצוניות במסגרת הלימודים בבית הספר, 12 בספטמבר 2017.

התוכניות החיצוניות שהן מבקשות לשלב בגנים שבפיקוחן מול גורמי המקצוע באגף (בעבר אישור האגף היה תנאי הכרחי לשילוב התוכניות, אך עם הקמת מאגר התוכניות חובה זו הפכה להמלצה).¹²

בפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת למשרד החינוך נכללה גם שאלה בדבר עמדתו בנוגע לתחומי התוכן שבהם ראוי לעסוק בתוכניות החיצוניות המופעלות בגני ילדים בכלל, ובנוגע לשילוב תוכניות חיצוניות אשר עוסקות בתחום הזהות היהודית בפרט. מהאגף לחינוך קדם יסודי נמסר כי אין למשרד התנגדות לתכנים של זהות יהודית, אך הדגיש את חשיבות התאמת התכנים לגיל הרך.¹³

3. תלונות בדבר פעילות גורמים חיצוניים במוסדות החינוך

בעקבות פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת בדק משרד החינוך את מספר התלונות שהגיעו אל האגף לפניית ותלונות הציבור בנושא פעילות חינוכית של גורמים חיצוניים במוסדות החינוך.¹⁴ בבדיקה נמצא כי בשלוש שנות הלימוד האחרונות (תשע"ה-תשע"ז) הופנתה לאגף תלונה אחת.¹⁵ עם זאת יש להדגיש כי מידע זה נוגע אך ורק לתלונות שהגיעו אל האגף לפניית ותלונות הציבור (האגף מקבל בין 3,000 ל-4,000 תלונות בשנה¹⁶), ולא לכלל התלונות בנושא, אם היו כאלה, שהתקבלו ביחידות אחרות של מטה המשרד או במחוזות.

מר עמוס ציידאדה, מנהל אגף מוסדות תורניים במשרד החינוך, ציין בדיון ועדת השקיפות בנושא הדתה במערכת החינוך בישראל, כי לא הגיעו לידי תלונות מהורים בנושא. מיכל עוז ארי, הממונה על התוכניות הפדגוגיות במגזר השלישי במשרד החינוך, ציינה בדיון כי הגיעה לידיה פנייה אחת של הורה מגבעתיים, אך לא פירטה מהו נושא הפנייה וכיצד טופלה.¹⁷

חלק ב: הוראת היהדות על ידי גורמים במערכת החינוך ומחוצה לה

כאמור, מרכז המחקר והמידע של הכנסת התבקש להתמקד בפעילות ארגונים דתיים, אך בהסדרת תחום התוכניות החיצוניות אין הבחנה בין ארגונים דתיים לארגונים שאינם דתיים. עם זאת, מאפייני הארגון, מטרותיו וזיקתו לנושא הדת רלוונטיים ביותר בתחומי הוראת היהדות. לפיכך, חלק זה במסמך יתמקד בשלושה היבטים של נושא הוראת היהדות: תוכניות חינוכיות חיצוניות בתחומי היהדות, הוראת היהדות בבתי הספר הממלכתיים ופעילות המרכזים להעמקת החינוך היהודי.

4. מידע על תוכניות חינוכיות חיצוניות בתחומי היהדות

במאגר התוכניות החיצוניות של משרד החינוך רשומות כיום כ-2,500 תוכניות. נכללות בו כל התוכניות

¹² סימה חדד, מנהלת האגף לחינוך קדם-יסודי, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 26 בנובמבר 2017; הנ"ל, דוא"ל, 29 בנובמבר 2017.

¹³ שם.

¹⁴ שבתאי כהן, מנהל אגף פניות ותלונות הציבור וקו פתוח לתלמידים במשרד החינוך, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 25 באוקטובר 2017.

¹⁵ תלונה זו עסקה בהורה שטען כי עובדי ההוראה אשר מועסקים בתוכנית לתגבור לימודי אינם כשירים לתפקיד זה. התלונה נבדקה ונמצא כי אינה מוצדקת.

¹⁶ משרד החינוך, [דוח שנתי לשנת הלימודים תשע"ה: אגף א' פניות ותלונות הציבור וקו פתוח לתלמידים](#), מרץ 2016, עמ' 54.

¹⁷ עמוס ציידאדה, מנהל אגף מוסדות תורניים, ומיכל עוז ארי, הממונה על התוכניות הפדגוגיות במגזר השלישי במשרד החינוך, [פרוטוקול מס' 98 מישיבת הוועדה המיוחדת ליישום הנגשת המידע הממשלתי ועקרונות שקיפות לציבור](#), 17 ביולי 2017.

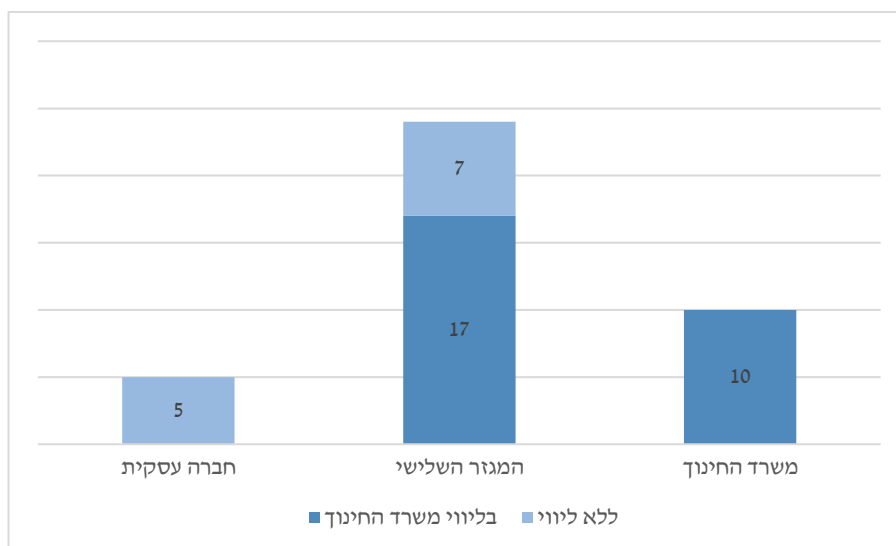

שמפעיליהן הזינו בו את פרטיהן, אך לא ניתן ללמוד ממנו על התוכניות אשר משולבות במערכת החינוך הלכה למעשה. בעת האחרונה החלה הטמעת נוהל שעל פיו כל מנהל בית ספר ידווח במערכת הניהול הבית-ספרית באינטרנט (מנב"ס-נט) אילו תוכניות פועלות בבית הספר שהוא מנהל. במסמך הקודם של מרכז המחקר והמידע בנושא זה הוצג ניתוח ראשוני של נתונים שמסר לנו משרד החינוך על כ-500 תוכניות שפעלו בשנת הלימודים תשע"ז.¹⁸ חשוב להדגיש שלא מדובר במדגם מייצג של התוכניות הפועלות בכל מוסדות החינוך, ולכן האפשרות להסיק מהממצאים שיוצגו להלן מסקנות גורפות על המתרחש בתחום במערכת החינוך היא מוגבלת. יתרה מכך, כמה מהתוכניות הן למעשה אסופת תוכניות המופעלות על ידי אותו גורם (ראו את רשימת התוכניות בנספח), אך בניתוח הנתונים ניתן להן משקל של תוכנית אחת בלבד, ולכן התמונה המתקבלת עשויה להיות לא מדויקת.

על פי הניתוח שהוצג במסמך הקודם, מ-500 התוכניות שעליהן דווח, יותר מ-200 תוכניות עסקו בתחום לימודי (43% מהתוכניות), 180 עסקו בתחום חברתי-ערכי (37%), וכ-50 עסקו בתחום הרווחתי-רגשי (11%). כמחצית מהתוכניות בכל תחום תוכן מרכזי הן תוכניות בתשלום, ושיעור דומה מהתוכניות מופעלות בליווי משרד החינוך. מכלל התוכניות בתחום החברתי-ערכי שדווח עליהן, שלושת הנושאים והמקצועות הנפוצים ביותר היו טיפוח מנהיגות (35 תוכניות); תרבות יהודית-ישראלית (33 תוכניות) וחינוך לאזרחות (26 תוכניות). רובן המוחלט של הפעלות התוכניות בתחום החברתי-ערכי היו במוסדות החינוך הממלכתי.

לצורך הכנת מסמך זה התמקדנו בניתוח **שעוסקות ביהדות**, הן בתחום החברתי-ערכי (32 תוכניות) והן בתחום הלימודי (שמונה תוכניות). בסך הכול נבחנו 40 תוכניות המשויכות לנושאי הלימוד האלה (ונציין שתוכנית יכולה להשתייך ליותר מנושא לימודי אחד): תרבות יהודית ישראלית (39 תוכניות), תנ"ך (חמש תוכניות), מחשבת ישראל (שלוש תוכניות), תורה שבעל-פה (שתי תוכניות), תלמוד (שתי תוכניות) ופרשת השבוע (תוכנית אחת). להלן יוצגו מגוון נתונים על התוכניות שנבחנו. בנספח תובא רשימת כל התוכניות, לצד מידע על מטרות הארגונים שמפעילים אותן.

תרשים 1: תוכניות לפי מקור, בחלוקה לתוכניות בליווי משרד החינוך ולתוכניות בלא ליווי המשרד

¹⁸ מיכל עוז-ארי, מנהלת היחידה לניהול תוכניות ושיתפויות בין-מגוריות, דוא"ל, 16 ביולי 2017.

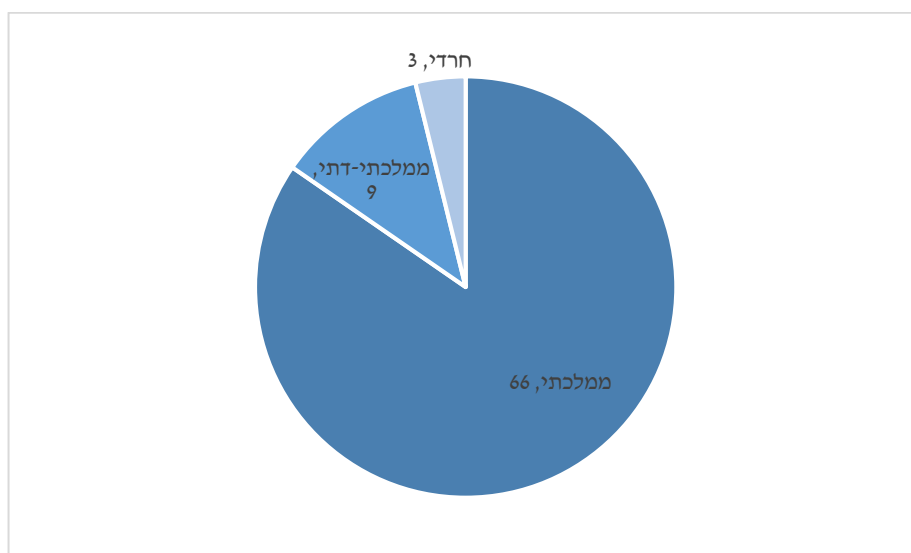

משרד החינוך יצר רבע מהתוכניות, וארגוני המגזר השלישי יצרו 60% מהתוכניות, מהן 71% מופעלות בליווי משרד החינוך. 13% מהתוכניות נוצרו על ידי חברות עסקיות, וכולן פועלות בלי ליווי של משרד החינוך.

23% מהתוכניות (תשע תוכניות) פועלות במסגרת איגוד המרכזים לזהות יהודית (ארגון זהות). מרכזים אלו פועלים להקניית מושגי יסוד ביהדות וערכי יהדות בסיסיים, בבחינת העשרה חינוכית לתלמידים במערכת החינוך הממלכתי. תוכניות אלה מקבלות את תמיכת משרד החינוך (ראו להלן פרק 6),¹⁹ וכולן מלבד אחת פועלות בליווי משרד החינוך.

כל התוכניות שנבחנו הופעלו יחדיו 78 פעמים, אך רק 11 תוכניות הופעלו יותר מפעם אחת. כל תוכנית השייכת לאיגוד זהות הופעלה שלוש פעמים בממוצע (תשע התוכניות של איגוד זהות הופעלו יחד 28 פעמים – 36% מההפעלות). לעומת זאת, מספר ההפעלות הממוצע של כל תוכנית שאינה שייכת לאיגוד זהות הוא 1.5.

תרשים 2: תוכניות לפי פיקוח המוסדות שלהם הן מיועדות

85% מההפעלות היו בחינוך הממלכתי ו-12% היו בחינוך הממלכתי-דתי. שאר ההפעלות היו בבתי ספר חרדיים. כל הפעלות התוכניות המשתייכות לאיגוד זהות התבצעו בחינוך הממלכתי. במאגר התוכניות החיצוניות המקוון מצוין היקף הפעילות של תוכניות שבעת רישומן למאגר כבר פעלו במערכת החינוך, אך

¹⁹ כמה מהתוכניות שמרכזי זהות מציעים הן תוכניות בנושאים ספציפיים (כדוגמת תוכנית שעוסקת בסיפורים ממקורות יהודיים). במקרים אחרים, תחת שם התוכנית במאגר מופיע שמו של אחד ממרכזי זהות, ומרכז זה מציע מגוון פעילויות, לכן ייתכן שבפועל מספר התוכניות שמופעלות בבתי הספר על ידי מרכזי זהות גדול יותר מכפי שהוצג (שכן אותו מרכז עשוי להפעיל כמה תוכניות בבית הספר אך כולן נספרות כתוכנית אחת). נוסף על כך, תחת שם של אחת התוכניות מוצעות כלל הפעילויות של איגוד המרכזים לזהות יהודית ברחבי הארץ, ולכן היא חופפת תוכניות אחרות שמפעילים מרכזי זהות יהודית. **ראו בנספח את פירוט התוכניות.**

מהיחידה לניהול תוכניות ושותפויות בין-מגזריות הובהר כי את הנתון הזה הזינו המפעילים, ומידת הדיוק והעדכניות שלו אינה אחידה.²⁰ למרות התוקף המוגבל של נתון היקף הפעילות המצוין במאגר, ולנוכח העובדה שגם הנתונים שהוצגו לעיל, המבוססים על דיווחיהם של מנהלי מוסדות למשרד, אינם מייצגים את הנעשה במערכת כולה, בחרנו להציג גם את נתוני היקף הפעילות של 40 התוכניות שנבחנו כפי שהם מופיעים במאגר המקוון. לפי נתוני המאגר, תוכניות אלו הופעלו 5,389 פעם בבתי ספר ו-1,355 פעם בגני ילדים. 20% מההפעלות בבית הספר ו-15% מההפעלות בגני הילדים היו של תוכניות השייכות לאיגוד זהות.²¹ בנספח נמצאים נתוני ההפעלות שדיווחו מנהלי בתי ספר לצד הנתונים שהזינו הגופים המפעילים עצמם על מספר ההפעלות במוסדות חינוך.

5. הוראת היהדות בבתי הספר הממלכתיים

ועדת שנהר מונתה בשנת 1991 לשם בדיקת מצב לימודי היהדות בחינוך הממלכתי, והגישה את הדוח המסכם את עבודתה לשר החינוך בשנת 1994.²² הוועדה הגיעה למסקנה שמעמדם של מקצועות היהדות ירד בכל שלבי החינוך,²³ והמליצה לאמץ כמה עקרונות בתהליך הלמידה שמטרתם לקרב את תלמידי החינוך הממלכתי אל היהדות, ובהם חתירה ללימוד מקצועות היהדות באופן שידגיש את אופיים כמקצועות הומניסטיים, מנחילי תרבות וערכיים, המעניקים כלים לבניית השקפת עולם; הימנעות מהעמדת לימוד תולדות עם ישראל, יצירתו ותרבותו בהקשר של הסתגרות או הטפה; בחירת מורים ומחנכים "בעלי השקפת עולם ואורח חיים המקובלים על הציבור החילוני לגווינו, בהתאם לאופי השונה של הקהילות שאותן משרתים בתי הספר",²⁴ לצורך לימוד מקצועות אלה.

מאז פרסום דוח שנהר התחוללו בתחום לימודי היהדות בחינוך הממלכתי תמורות רבות. לבקשתנו, משרד החינוך מנה את עיקריהם:²⁵

- בשנת 1999 הוקם **מטה שנהר-קרמניצר** ליישום המלצות דוח שנהר (והמלצות דוח קרמניצר לחיזוק התודעה האזרחית המשותפת). המטה הפעיל תוכניות לשלבי החינוך השונים, חלקן תוכניות העשרה וחלקן תוכניות חובה.
- בשנת 2003, בתקופת כהונתה של שרת החינוך לימור לבנת, החלה לפעול **תוכנית מאה המושגים** במורשת, ציונות ודמוקרטיה, שיועדה לתלמידי חטיבות ביניים בבתי ספר דוברי עברית וערבית. המושגים הותאמו לכל מגזר. היקף התוכנית היה כשעה שבועית בכל כיתה.

²⁰ מיכל עוז-ארי, מנהלת היחידה לניהול תוכניות ושותפויות בין-מגזריות, דוא"ל, 16 ביולי 2017.

²¹ כאמור, בחלק מהתוכניות הרשומות במאגר שם התוכנית הוא למעשה שם מרכז הזהות המפעיל אותה, ואחד משמות התוכניות הוא שמו של איגוד המרכזים לזהות יהודית ברחבי הארץ, וכך נוצרות לעיתים כפילות וחפיפה בנתוני המאגר – בין הגוף המפעיל את התוכניות לבין התוכניות עצמן.

²² ועדת שנהר, "עם ועולם": תרבות יהודית בעולם משתנה, המלצות הוועדה לבדיקת מצבם של לימודי היהדות בחינוך הממלכתי, אוגוסט 1994.

²³ ירידה זו באה לידי ביטוי בצמצום שעות ההוראה; בירידה במספר התלמידים שבחרו להיבחן במקצועות היהדות נוסף על לבחינות החובה ובמספר הסטודנטים שבחרו ללמוד ולהכשיר את עצמם להוראה במקצועות אלו; בקושי לפתח תוכניות לימודים ודרכי עבודה חדשניות בתחום.

²⁴ לפירוט נוסף ראו דוח הוועדה וכן: איתי פידלמן, **היבטים אחדים של מצב לימודי היהדות בחינוך הממלכתי**, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 8 במרס 2010.

²⁵ יובל סרי, מפמ"ר תרבות יהודית-ישראלית במשרד החינוך, מכתב תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 בדצמבר 2017.

- באותה תקופה הונהג תקציב ייעודי לתגבור לימודי יהדות (תלמי"י) בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי. תקציב זה נועד לסייע לבתי ספר להרחיב תוכניות ביהדות, למשל על ידי הוספת שיעורים ופעילויות חווייתיות מעבר לתוכניות הלימודים הקבועות.
- בשנת 2008, בתקופת כהונתה של השרה יולי תמיר, גובש מתווה להוראת תרבות ישראל. עקרונות התוכנית היו פלורליסטיים-ערכיים בדגש על רלוונטיות ואקטואליות בנושאים מגוונים כמו מעגל המשפחה, מעגל החברה ומעגל הקהילה. התוכנית נלמדה בהיקף של שתי שעות לימוד שבועיות בכיתה ז' ושעת לימוד אחת בכיתה ח'.
- בשנת 2010, בתקופת כהונתו של השר גדעון סער, פותחה תוכנית לימודים חדשה – תרבות ישראל ומורשתו. התוכנית נקבעה כמקצוע חובה בכיתות ה'–ח' בהיקף של 2–4 שעות לימוד שבועיות בכיתות בית הספר היסודי ו-4 שעות לימוד שבועיות בחטיבת הביניים.
- בשנת 2014, בתקופת כהונתו של השר שי פירון, החל פיתוח תוכנית לימודים חדשה בתרבות יהודית-ישראלית לכיתות א'–ט'. התוכנית אושרה והטמעתה כמקצוע ליבה החלה בתקופת כהונתו של שר החינוך הנוכחי, נפתלי בנט, מידע נוסף על התוכנית הנוכחית יובא מיד.

החל משנת הלימודים תשע"ז (2016/17) נלמד בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים מקצוע חדש – תרבות יהודית ישראלית. הלימוד נועד לחשוף את התלמידים לעולם היהדות ולארון הספרים היהודי. לימוד התוכנית בכיתות א'–ב' הוא על פי בחירת מנהלי בתי הספר. בכיתות ג'–ו' המקצוע נלמד בהיקף של חמש שעות לימוד על פני ארבע שנים ובחטיבת הביניים, חמש שעות על פני שלוש שנים.²⁶

מתיאור משרד החינוך עולה שמאז פורסם דוח שנהר חלו תהפוכות רבות בתחום, ושעם חילופי השרים הממונים על המשרד התרחשו גם שינויים דרמטיים בתחומי הוראת היהדות במערכת. ואולם, על פי תשובת משרד החינוך על פנייתנו, מקצוע הלימודים החדש הוא שיאו של תהליך שהתרחש במשך כ-25 שנה. **את עקרונות המקצוע קבעו חברי ועדת המקצוע והם תואמים את רוח ועדת שנהר.** תוכנית הלימודים החדשה נועדה להמשיך, להרחיב ולהעמיק את המהלך שהתבצע באמצעות לימוד מקצוע "תרבות ישראל ומורשתו" לשכבות גיל נוספות, מחמת חשיבות הנושא וכדי לספק את הצורך של בתי ספר בתכנים אלה. עד שפותח מקצוע חדש זה, בתי ספר שרצו ללמד טקסטים מארון הספרים היהודי-ישראלי בשכבות גיל שלהן לא הייתה תוכנית לימודים (כיתות א'–ד' וכיתה ט') נדרשו לעשות זאת על בסיס המשאבים שלהם או לפנות לעזרת גופים חיצוניים. לפי תשובת המשרד, ביצירת תוכנית הלימודים החדשה המשרד למעשה לקח אחריות מלאה להוראת התרבות היהודית-ישראלית עד כיתה ט'. התוכנית אמורה לאפשר לכל בוגר מערכת החינוך הממלכתית להכיר את תרבותו ולהרגיש שייך אליה.²⁷

לצד יצירת רצף פדגוגי עד כיתה ט', התוכנית מבקשת לשלב בין המגמה לעסוק בזהות יהודית באופן רב-תחומי, יצירתי וחוויתי – כמתבקש מן המושג "תרבות" – לבין ההכרח לפתח בסיס ידע ומיומנויות של אוריינות ולמידה המתחייבים מהאופי הדיסציפלינרי של לימודי היהדות ושל עולם המושגים היהודי,

²⁶ משרד החינוך, **אתר המקצוע, תרבות יהודית ישראלית**, תאריך כניסה: 27 בדצמבר 2017; משרד החינוך, **תרבות יהודית-ישראלית: תוכנית הלימודים בחינוך הממלכתי לכיתות א'–ט'**, תשע"ז.

²⁷ יובל סרי, מפמ"ר תרבות יהודית-ישראלית במשרד החינוך, מכתב תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 בדצמבר 2017.

ובראשם תורה שבעל-פה ומחשבת ישראל, לצד תחומים תומכי זהות נוספים כמו ספרות ולשון עברית, היסטוריה של עם ישראל, מורשות אחרות ותרבות העולם. זאת ועוד, התוכנית מנסה לספק את צורכי התלמידים מבתיים חילוניים, שרבים מהם חשים נתק בין זהותם הישראלית לזהותם היהודית, וכן את צורכי התלמידים מבתיים מסורתיים, שאינם מוצאים בתוכנית הלימודים הקיימת מידה מספיקה של תכנים יהודיים משמעותיים, וגם לא ביטוי מספק למורשת המשפחתית שלהם.²⁸

לדברי המשרד, אחת התוצאות של הקמת המקצוע היא פיקוח כולל ומסודר על כלל לימודי היהדות הפורמליים בכיתות א'–ט' בבתי הספר הממלכתיים – עתה יש לכל בית ספר, מנהל ומורה כתובת במשרד החינוך, דרך מותווית ומוגדרת, ספרי לימוד מפורקים ומאושרים של המשרד, הכשרות מורים והשתלמויות מפורקות שהמשרד מוביל, כבכל מקצוע אחר.²⁹

חוזר מנכ"ל [תשעז/11: המקצוע תרבות יהודית-ישראלית](#) קובע כי את המקצוע החדש ילמדו מורים מצוות בית הספר בלבד. כדי לאפשר התמקצעות של המורים בהוראת המקצוע, נפתחו ברחבי הארץ מסלולים להרחבת הסמכה ולתואר שני המותאמים לתחום.³⁰ נוסף על סיוע בשכר הלימוד שלו זכאי כל מורה, על פי תקנות המשרד, בחוזר המנכ"ל נקבע כי מלגת קיום חד-פעמית תוענק לכל מורה שיבחר באחד ממסלולים אלה.

בתוכנית הלימודים מושם דגש על חשיבותה של החוויה בהיותה מרכיב מרכזי בלמידה משמעותית ומעוררת השראה – הן בלימוד הפורמלי והן בתחום הלא-פורמלי. לצד תוכנית הלימודים של המקצוע מוצע אפוא להעשיר ולהשלים את הוראת המקצוע בדרך של לימוד חווייתי: פעילויות חברתיות מגוונות, משחק, סיור באתרי מורשת ובנופי הארץ, טקסים, אומנויות, בתי מדרש, פעילות קהילתית וכדומה. לבתי הספר מוצע סל פעילויות מסובסד לשם השתתפות בשתי פעילויות בכל שנת לימודים (כל פעילות תימשך 2–6 שעות ולא יותר משלושה מפגשים).³¹ לרשות בתי הספר היסודיים וחטיבות הביניים עומדת רשימת פעילויות מגוונות שהכינו גופים חיצוניים, ושאושרו על ידי הפיקוח על הוראת המקצוע.³² בשנת הלימודים תשע"ח הוצע סבסוד בסך עשרה ש"ח לתלמיד עבור פעילות מרשימה זו. סבסוד בסך 15 ש"ח לתלמיד יינתן לבתי ספר יסודיים עבור פעילויות חווייתיות שתכננו אנשי צוות בית הספר ושהצעותיהם אושרו.

ממשרד החינוך נמסר כי לשם אישור התוכניות פרסם משרד החינוך קול קורא ובו פורטו הקריטריונים

²⁸ ש.ם.

²⁹ ש.ם.

³⁰ מפמ"ר המקצוע, מר יובל סרי, ציין בדיון ועדת השקיפות כי להערכתו, בשבע השנים האחרונות הוכשרו כ-1,000 מורים להוראת תחום הדעת. [פרוטוקול מס' 98 משיבת הוועדה המיוחדת ליישום הנגשת המידע הממשלתי ועקרונות שקיפותו לציבור](#), 17 ביולי 2017.

³¹ חטיבת ביניים תהא זכאית לסבסוד של עד שתי פעילויות לתלמיד, ובסך הכול עד 20 ש"ח לתלמיד. בית ספר יסודי יהא זכאי לסבסוד של עד שתי פעילויות לתלמיד, ובסך הכול עד 20, 25 או 30 ש"ח לתלמיד – על פי סוג הפעילות שנבחרה.

³² יובל סרי, מפמ"ר תרבות יהודית-ישראלית במשרד החינוך, מכתב תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 בדצמבר 2017; משרד החינוך, חוזר מנכ"ל תשע"ז/11, סעיף 9.15-5, [המקצוע תרבות יהודית-ישראלית](#), 4 ביולי 2017; אתר המקצוע תרבות יהודית ישראלית, [סבסוד פעילויות למידה חווייתיות](#), תאריך כניסה: 26 בדצמבר 2017. לפירוט התוכניות החיצוניות ראו את [רשימת התוכניות המוצעות](#) באתר משרד החינוך.

שבהם התוכניות המוצעות נדרשות לעמוד. כמה מהקריטריונים שהוזכרו בתשובת המשרד הם:³³

- הפעילות תהיה חווייתית באופן בולט, מגוונת ומעשירה, מעבר לפעילויות השוטפות בשגרת בית הספר.
- הפעילות תהיה רלוונטית ומותאמת לעולמם, לערכיהם ולאורחות חייהם של תלמידי בתי הספר הממלכתיים.
- הפעילות תדגיש את היהדות כתרבות, כשפה וכלאום.
- הפעילות תשקף את הרב-גונית של החברה היהודית על מגוון זרמיה, קהילותיה וקולותיה ותיתן להם ביטוי ראוי.
- הפעילות תציג תפיסה פתוחה של היהדות, ותימנע מכל הטפה או הבעת עמדה חד-צדדית.
- הפעילות תהיה מיועדת לכיתות מעורבות של בנים ובנות יחדיו.
- רק גופים שמופיעים במאגר התוכניות החיצוניות יכולים להגיש הצעה לפעילות חווייתית.
- תינתן עדיפות לתוכניות אשר תופעלנה בשיתוף המורים תוך כדי פיתוח היכולות של הצוותים.

עוד נמסר ממשרד החינוך כי לצד פרסום הקריטריונים התקיימה פגישה של צוות המקצוע עם כל אחד מהארגונים על מנת להבהיר את רוח המקצוע, את מטרותיו ואת מטרות הפעילות החווייתית. **צוות המקצוע מפקח באופן שוטף על הגופים והפעילויות:** פגישות סדירות עם נציגי הארגונים לאורך שנת הלימודים, ביקור בפעילות אחת לפחות של כל אחד מהגופים על מנת לבחון אותה, מתן משוב לגופים על פעילותם, קשר רציף עם בתי הספר וקבלת משוב מצוותי ההוראה בבתי הספר על הפעילויות השונות. המשרד שומר לעצמו זכות להסיר מסל הפעילות החווייתיות פעילות אשר יתגלה כי אינה תואמת את הקריטריונים הנדרשים.³⁴

לפי אתר האינטרנט של המקצוע והקול הקורא לבתי הספר לבקשות לסבסוד פעילות, התוכניות המוצעות לבחירה אומנם אושרו על ידי הפיקוח על הוראת המקצוע – על בסיס המידע שמסרו הגופים והתאמת תוכני הפעילויות לרוח תוכנית הלימודים ולתכניה – אך **על בית הספר לוודא עם המפעילים שהפעילות המוזמנת והמבוצעת אכן תואמת לתוכן שאושר ומתאימה לערכי בית הספר ולאופייה הייחודי של קהילת בית הספר. באתר המקצוע מצוין גם כי את כל הפעילויות צריכים להנחות אנשי מקצוע ולא מתנדבי שירות לאומי או שנת שירות.**³⁵

משרד החינוך הבהיר שההתקשרות הכספית נעשית בין בתי הספר לגוף המוזמן, ושמשרד החינוך אינו צד בהתקשרות זו ואינו מתקצב את הגופים.³⁶ עם זאת, בבדיקה ראשונית נמצא כי לפחות כמה ממוסדות הציבור אשר מקבלים תמיכה תקציבית מהאגף לתרבות יהודית במשרד החינוך לצורך קיום פעילותם

³³ יובל סרי, מפמ"ר תרבות יהודית-ישראלית במשרד החינוך, מכתב תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 בדצמבר 2017.

³⁴ יובל סרי, מפמ"ר תרבות יהודית-ישראלית במשרד החינוך, מכתב תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 בדצמבר 2017.

³⁵ משרד החינוך, אתר המקצוע תרבות יהודית-ישראלית, [סבסוד פעילויות למידה חווייתית](#), תאריך כניסה: 26 בדצמבר 2017; [קול קורא לבתי ספר להגשת בקשות לסבסוד פעילויות למידה חווייתית](#), יוני 2017.

³⁶ יובל סרי, מפמ"ר תרבות יהודית-ישראלית במשרד החינוך, מכתב תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 בדצמבר 2017.

להעמקת החינוך היהודי (רשימת המוסדות מופיעה באתר האגף; על המרכזים להעמקת החינוך היהודי ראו בפרק הבא)³⁷ רשומים גם ברשימת הגופים שמציעים תוכניות מאושרות במסגרת הלימוד החווייתי במקצוע הלימוד תרבות יהודית-ישראלית.³⁸

לבקשתנו, משרד החינוך מסר נתונים על היקף פעילויות הלימוד החווייתיות עד כה: בשנת תשע"ז השתתפו בפעילויות כ-150 אלף תלמידים ב-332 בתי ספר ב-90 רשויות (מתוך כ-1,250 בתי ספר ממלכתיים). ב-91 מ-332 בתי הספר צוות המורים של המוסד הוא שהנחה את הפעילות (כאמור, כדי לעודד בתי ספר לקיים פעילות באמצעות צוות ההוראה של בית הספר, הוגדל הסבסוד לפעילות עצמית בשנת הלימודים תשע"ח ב-50% לעומת לבית ספר שמקיים פעילות באמצעות גוף חיצוני). בשנת תשע"ח, עד כה, כ-600 בתי ספר הזמינו פעילות והיעד לשנת תשע"ט הוא השתתפות של 900 בתי ספר (75% מבתי הספר בארץ).

6. פעילות המרכזים להעמקת החינוך היהודי

אגף תרבות יהודית במשרד החינוך נותן תמיכות כספיות לפעילות ארגונים להענקת העשרה חינוכית לילדים ובני נוער הלומדים במערכת החינוך הממלכתי, לשם הקניית מושגי יסוד וערכי יהדות בסיסיים. מטרת הפעילויות היא להוסיף צדדים של ידע וחוויית להוראת היהדות בבתי הספר הממלכתיים, כדי להעמיק את הידע של הילדים והנוער ולהביא לפיתוח רגשי הזדהות עם העם היהודי, ארץ ישראל והמורשת היהודית. על פי אתר האינטרנט של אגף תרבות יהודית במשרד החינוך, הפעילות המועברת על ידי בנות שירות לאומי ומורות חיילות היא השלמה וחיזוק להוראת מקצועות היהדות על ידי המורים בבתי הספר.³⁹ כאמור, בכל הנוגע לתוכניות החיצוניות המאושרות למסגרת הלימוד החווייתי של מקצוע הלימוד תרבות יהודית-ישראלית (שבהן נכללות כאמור גם תוכניות שמפעילים מרכזים להעמקת החינוך היהודי), העברת כל הפעילויות צריכה להיעשות על ידי אנשי מקצוע ולא על ידי מתנדבות שירות לאומי. המרכזים רשאים לגבות תשלום מבתי הספר עבור הפעילות (התמיכה אינה מכסה את כלל ההוצאות ונוהל שר האוצר מחייב את העמותות בהשתתפות עצמית) אך למשרד החינוך אין נתונים על הגבייה בפועל.⁴⁰

על פי משרד החינוך, פעילות המרכזים החלה להיות מתוקצבת בשנת 1993 (עוד לפני פרסום דוח ועדת שנהר), כדי לספק את הצורך של בתי הספר בפעילויות חווייתיות משלימות לשיעורים הקיימים במערכת ולחומרים הנלמדים באופן פרונטלי. עד שנת 2005 נתמכו במסגרת תקנת התמיכה גם פעילויות בבתי הספר של החינוך הממלכתי-דתי, אולם בשנת 2006 הוחלט למקד את פעילות המרכזים להעמקת החינוך היהודי בבתי הספר הממלכתיים בלבד.⁴¹ להלן יוצגו נתונים על היקף פעילות המרכזים להעמקת החינוך היהודי בשנים האחרונות.

³⁷ משרד החינוך, [רשימת המרכזים להעמקת חינוך היהודי](#), תאריך כניסה: 27 בדצמבר 2017.

³⁸ משרד החינוך, [ריכוז פעילויות גופים שאושרו – תשע"ח](#).

³⁹ משרד החינוך, [מבחנים לחלוקת כספי תמיכות של משרד החינוך במוסדות ציבור להעמקת החינוך היהודי לשנת 2018](#); משרד החינוך, [אתר האגף לתרבות יהודית](#), תאריך כניסה: 9 בינואר 2017.

⁴⁰ איתאל בר לוי, מנהל האגף לתרבות יהודית במשרד החינוך, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 28 בדצמבר 2017.

⁴¹ שם.

לוח 2: היקף פעילות המרכזים להעמקת החינוך היהודי, 2014–2017⁴²

שנה	סכום התמיכה (בש"ח)	מספר המרכזים הנתמכים	תמיכה ממוצעת למרכז (בש"ח)	מספר מוסדות החינוך שבהם הייתה פעילות
2014	18,179,629	43	422,782	710
2015	17,927,957	40	448,199	710
2016	15,113,226	43	351,470	752
2017	16,150,154	48	336,462	811

מהנתונים המוצגים לעיל עולה כי בשנים האחרונות חלה ירידה בהיקף התמיכה הממוצעת הניתנת לכל מרכז. ממשד החינוך נמסר כי בכל מוסד חינוכי שבו התקיימה פעילות ניתנו בממוצע 10–12 שעות פעילות בשנה. בשלוש שנות הלימוד האחרונות שובצו לפעילות המרכזים 180–220 מתנדבות שירות לאומי, מורות חיילות ומתנדבי שנת שירות בכל שנה. בממוצע בכל מרכז היו בכל שנה 5–6 מתנדבות.⁴³

מבחינת התמיכה מגדירים את הארגונים הזכאים לקבלת התמיכה כ**מרכזים להעמקת החינוך היהודי ומוסדות ציבור הפועלים ברוח דוח ועדת שנהר**. עוד מצוין במבחנים כי השתלמויות ומערכי פעולה של מוסדות שהוכרו כפועלים ברוח דוח שנהר יפוקחו על ידי מטה שנהר, וכי לפעילות ברוח דוח ועדת שנהר שתימצא זכאית לתמיכה על פי המבחנים (לפי קביעת הפיקוח של מטה שנהר) תינתן תוספת של 30% לניקוד הכולל שהוענק לה לשם קביעת סכום התמיכה; מטה שנהר יפרסם באתר האינטרנט שלו, לא יאוחר מ-30 יום לפני המועד האחרון להגשת בקשות התמיכה, את אמות המידה לפעילות ברוח דוח שנהר, ולאחר בחינת הבקשות יפרסם את רשימת המוסדות שהוכרו כפועלים ברוח הדוח וזכו לתוספת.⁴⁴

הדבר לא נאמר מפורשות בתשובת משרד החינוך על פנייתנו בנושא,⁴⁵ אך למיטב הבנתנו מטה שנהר אינו פעיל בשנים האחרונות. לפיכך, **נשאל האגף לתרבות יהודית מי קובע את הקריטריונים לתמיכה בפעילות ברוח דוח ועדת שנהר, ומי מפקח על פעילות זו**. מהאגף נמסר כי ועדת תמיכות משרדית, שבה חברים נציג הייעוץ המשפטי, נציג חשבות המשרד ונציג האגף לתרבות יהודית, היא המחליטה בדבר תמיכה במרכזים. עוד נמסר כי הגופים הפונים בבקשות לתמיכה נבחנים על פי קריטריונים שפורסמו לציבור הרחב, שעניינם הוא קידום מטרת התמיכה, וכי בהתאמה לדוח שנהר הוגדרו הקריטריונים לבחינת המרכזים בהיבט התוכני, ובהם: חתירה ללימוד מקצועות היהדות באופן שידגיש את אופיים כתחומים הומניסטיים, מנחילי תרבות וערכים, המעניקים כלים לבניית השקפת עולם; ניהול דיונים בנושאים השנויים במחלוקת, שמטרתם גיבוש עמדה של התלמיד מתוך התייחסות לעמדות השונות; לימוד מנהגים ומקורות של מגוון עדות וזרמים בעם היהודי; הימנעות מהעמדת לימוד תולדות עם ישראל, יצירתו ותרבותו בהקשר של הסתגרות או הטפה; בחירת מורים ומחנכים "בעלי השקפת עולם ואורח חיים המקובלים על הציבור

⁴² ש.ם.

⁴³ ש.ם.

⁴⁴ משרד החינוך, [מבחנים לחלוקת כספי תמיכות של משרד החינוך במוסדות ציבור להעמקת החינוך היהודי לשנת 2018](#).

⁴⁵ יובל סרי, מפמ"ר תרבות יהודית-ישראלית במשרד החינוך, מכתב תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 בדצמבר 2017.

החילוני לגונוני, בהתאם לאופי השונה של הקהילות שאותן משרתים בתי הספר", לצורך לימוד מקצועות אלה.⁴⁶ **יצוין כי קריטריונים אלו אינם מופיעים במבחני התמיכה, וכי מתשובת משרד החינוך לא ברור היכן הם מפורסמים (מלבד בדוח ועדת שנהר).**

ממשרד החינוך נמסר עוד בהקשר זה כי בדוח ועדת שנהר נקבע כי יש לחזק את הקשר של תלמידי מערכת החינוך למורשת ישראל, וכי מרכזי הזהות מציעים פעילות העשרה חווייתית ההולמת את רוח הדוח. בתשובת המשרד הודגש כי פעילות המרכזים אינה נכפית על מנהלי בתי הספר, אלא מוצעת לבתי הספר לצד מגוון התוכניות החינוכיות החיצוניות האחרות המוצעות להם, שנושאייהן שונים ומגוונים, וכי המשרד סומך על שיקול דעתם של מנהלי בתי הספר בבחירת פעילות ההעשרה, בהכירם את הקהילה שבה הם חיים ואת אורחות החיים בבית הספר. עוד צוין כי רכזי ההדרכה של מרכזי הזהות נמצאים בקשר מתמיד עם אגפי החינוך ברשויות המקומיות, וכי התוכניות מותאמות להשקפת עולמו וערכיו של כל בית הספר, ככל שנדרש.

כאמור במסמך הקודם בנושא, במבחני התמיכה במרכזים להעמקת החינוך היהודי⁴⁷ מצוין כי השתתפות התלמידים בפעילות שבגינה ניתנת התמיכה אינה חובה מטעם בית הספר ועל המפעיל ובית הספר להבהיר זאת בכתב להורי התלמידים. במסמך הקודם צוין כי משמעות הכללתה של הוראה זו במסמך המפרט קריטריונים לתמיכה בגוף מסוים אינה ברורה, ונראה כי אם משרד החינוך מעוניין ביישומה ייתכן שראוי לשקול את הכללתה בהוראות המופנות ישירות למוסדות החינוך כגון חוזרי מנכ"ל משרד החינוך (אם היא אינה נכללת בהם כיום). משרד החינוך נשאל על אודות אכיפת הוראה זו והפיקוח על קיומה, והשיב כי פעילות המרכזים היא פעילות העשרה תוספתית שניתנת רק למוסדות שמנהליהם בחרו בה. לדברי משרד החינוך, לכל מוסד חינוכי יש מפקח, שבין יתר תפקידיו, מוטלת עליו האחריות לבדוק אילו תוכניות חיצוניות משולבות במוסד החינוכי ולבחון את הלימתן לתוכנית העבודה השנתית של המוסד וליעדי המשרד. עוד נמסר כי ככלל, משרד החינוך ממליץ לבתי הספר לקבל את אישור ההורים להפעלת תוכניות חיצוניות, וכי בתי ספר בניהול עצמי חייבים להביא את ההצעה לפני הוועדה המלווה הבית-ספרית, שבה חבר גם נציג ההורים (כפי שצוין בפרק 2 במסמך זה). בעניין פעילות המרכזים להעמקת החינוך היהודי ציין המשרד כי **מרכזי הזהות מונחים לעמוד בקשר עם מנהל בית הספר והמנהל נדרש להודיע על כך להורים ולקבל את אישורם. המפקח על המרכזים מטעם האגף לתרבות יהודית בודק את ביצוע דרישה זו.**

מבדיקה ראשונית עולה, כאמור, כי לפחות חלק מהמרכזים להעמקת החינוך היהודי אשר מקבלים תמיכה תקציבית ממשרד החינוך (על פי אתר האגף לתרבות יהודית)⁴⁸ נמצאים גם ברשימת הגופים שמציעים תוכניות מאושרות במסגרת הלימוד החווייתי במקצוע תרבות יהודית-ישראלית,⁴⁹ תוכניות שמשרד החינוך מסבסד את הפעלתן בבתי הספר. לפיכך **עולה שאלה בדבר נחיצות המשך התמיכה התקציבית בפעילות המרכזים להעמקת החינוך היהודי גם לאחר כניסת מקצוע הלימודים החדש "תרבות יהודית-ישראלית" לתוכנית הלימודים בבתי הספר.** ממשרד החינוך נמסר בעניין זה כי אין סתירה בין הטמעת מקצוע הלימודים החדש ובין פעילות המרכזים. מקצוע הלימודים תרבות יהודית-ישראלית הוא חלק מתוכנית

⁴⁶ איתאל בר לוי, מנהל האגף לתרבות יהודית במשרד החינוך, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 28 בדצמבר 2017.

⁴⁷ משרד החינוך, [מבחנים לחלוקת כספי תמיכות של משרד החינוך במוסדות ציבור להעמקת החינוך היהודי לשנת 2018](#).

⁴⁸ משרד החינוך, [רשימת המרכזים להעמקת חינוך יהודי](#), תאריך כניסה: 27 בדצמבר 2017.

⁴⁹ משרד החינוך, [רשימת התוכניות המוצעות במסגרת הלימוד החווייתי במקצוע תרבות יהודית-ישראלית](#), תאריך כניסה: 27 בדצמבר 2017.

הלימודים הפורמלית, ובו ניתנת כאמור עדיפות להעברת הפעילות בידי צוות מורי בית הספר ולא בידי גורמים חיצוניים (עדיפות המתבטאת בתקצוב גבוה יותר). עוד נמסר כי פעילות המרכזים להעמקת החינוך היהודי היא פעילות העשרה הנתונה לבחירת מנהלי מוסדות החינוך, כמו תוכניות העשרה במגוון תחומים אחרים. המשרד תומך בשיתוף פעולה עם המגזר השלישי, אשר תורם ומעשיר את הלמידה, והמנהל נהנה מן האוטונומיה בבחירת התוכניות החיצוניות לבית ספרו, בהכירו את צורכי בית הספר, צוות המורים והקהילה. לבסוף ציין המשרד כי יותר מ-800 בתי ספר ברחבי הארץ נעזרים במרכזי הזהות. הפעילות מתקיימת במגוון בתי ספר בכל הארץ, ואין מה שיעיד על נחיצות פעילותם יותר מכך שבתי הספר שבים ומבקשים את הפעילות.⁵⁰

⁵⁰ איתאל בר לוי, מנהל האגף לתרבות יהודית במשרד החינוך, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 28 בדצמבר 2017; יובל סרי, מפמ"ר תרבות יהודית-ישראלית במשרד החינוך, מכתב תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 בדצמבר 2017.

נספח: רשימת התוכניות בנושאי יהדות שדווח כי הופעלו במערכת החינוך בשנת תשע"ז,⁵¹ ומטרות הגופים שהפעילו תוכניות אלו⁵²

התוכנית, הגוף המפעיל ויחידת הקשר במשרד	תמצית התוכנית	קהל היעד ומספר ההפעלות ⁵³	מטרת הארגון לפי אתר הארגון	מטרת הארגון כפי שנמסרה לרשם העמותות ⁵⁴
אומ"ץ – מפעלים חינוכיים אומ"ץ – מפעלים חינוכיים האגף לתרבות יהודית	תוכניות מגוונות בנושאי זהות, יהדות, תרבות ומורשת ישראל. התכנים מועברים בצורה חווייתית וייחודית בשילוב משחקים, הפעלות, סרטונים, משחקי מחשב והצגות – היוצרים מפגש חי ורלוונטי של התלמידים עם מעגל השנה, סיפורי ומאמרי אבות, טבע ויהדות, אישים לאורך ההיסטוריה, פרשת השבוע, ארץ ישראל, התמודדויות חברתיות, דילמות שונות בחיי היומיום וכדומה.	ממלכתי גן-ט' הצוות החינוכי מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 110 גנים - 60	אומ"ץ פועלת לקדם ערכים של זהות יהודית במסגרות ממלכתיות ומפעילה עשרות מרכזים ברחבי הארץ מהדרום ועד הצפון. אומ"ץ מפעלים חינוכיים היא עמותה אשר פועלת מזה כ- 20 שנה לקידום ערכים של זהות יהודית, קירוב לבבות וחיבור בעם ישראל. המדריכות ובנות השירות שלנו פועלות מול מוסדות החינוך הממלכתיים ובפיקוח משרד החינוך. העמותה רואה לעצמה למטרה לייצר הלימה בין מערכת החינוך הממלכתית לבין ארון הספרים היהודי והזהות היהודית. אומ"ץ פועלת בגני ילדים, בתי ספר, חטיבות ביניים, תיכונים, מועדוניות, צהרונים, תנועות נוער, קייטנות, מתני"סים ועוד. תוכניות החינוך של אומ"ץ נכתבות על ידי צוות פיתוח מנוסה ומתחקות אחר הממשק העדין שבין הישראליות והיהדות, ומדגישות תכנים חווייתיים תוך שילוב שיטות מתודיות שונות.	הקמה וניהול בית כנסת, ישיבה, כולל ותלמוד תורה; בניית שכונה דתית לחברי העמותה. פעילות צדקה וחסד. תמיכה לאברכים ותלמידים מצטיינים; שירותי הדרכה וחינוך תורני ציוני.
אורח חיים בריא על פי רפואת הרמב"ם שוחרי מורשת יעקב	הרמב"ם – "ממשה עד משה לא קם כמשה" – מה היה ייחודו של רבי משה בן מימון. נעקוב אחר אורח חיו של הרמב"ם, נלמד על ספריו ונבין את גדולתו. בהמשך נלמד עצות לחיים טובים ובריאים יותר עפ"י תורתו של רמב"ם. נלמד להכין תרופות שיעזרו	ממ"ד א-ר' מספר	לספק סעד ציבורי, רוחני וחומרי למכונים להשתלמות גבוהה למורי יהדות למבוגרים ולעם.	

⁵¹ מיכל עוז-ארי, מנהלת היחידה לניהול תוכניות ושותפויות בין-מגזריות, דוא"ל, 16 ביולי 2017; משרד החינוך, [מאגר התוכניות החינוכיות החיצוניות](#), תאריך כניסה: 15 בדצמבר 2017.

⁵² המידע בנספח מובא כולשונו במאגר התוכניות, באתר גיידסטאר ישראל, ובאתרי הארגונים.

⁵³ מספר ההפעלות שעליו דיווחו המנהלים ומספר ההפעלות שהזין הגוף המפעיל במאגר המקוון. כאמור, מידת הדיוק והעדכניות של נתון זה אינה אחידה.

⁵⁴ כפי שמופיע באתר גיידסטאר ישראל, <http://www.guidestar.org.il>.

		<p>ההפעלות דיווחי מנהלים : 1 דיווח עצמי במאגר : בתי"ס - 11</p>	<p>לנו בחיי היומיום. נחוה וניצור.</p>	<p>האגף לתרבות יהודית</p>
<p>איגוד המונה 40 עמותות הפועלות בפיקוח האגף לתרבות יהודית ומטה שנהר במסגרת משרד החינוך. איגוד זהות מפעיל 63 סינפים ב-135 רשויות ברחבי הארץ ביותר מ-700 בתי הספר, יסודיים ועל-יסודיים ברחבי הארץ, בפעילות חווייתית, ענפה וערכית בקהילה, בנושא הזהות היהודית ישראלית של כולנו.</p> <p>"זהות" קם כמענה לצורך שעלה בעקבות הפעילות בשטח, על-ידי העמותות שהפעילו בשעתו את המרכזים להעמקת הזהות היהודית. מאז, כאמור, הוקמו כ-60 מרכזים והעמותות המפעילות אותם הצטרפו גם הן לחברות ב"זהות". "זהות" בנוי, למעשה, מהאסיפה הכללית, הכוללת את כל ראשי העמותות החברות בו וממעגל מצומצם יותר של מקבלי החלטות – ההנהלה.</p> <p>למרות שכל מרכז שם דגש על נושאים שונים בהתאם לקהילה בה הוא נמצא, לכל המרכזים אותה המטרה: חיזוק וביסוס הזהות היהודית בקהילות ברחבי הארץ.</p> <p>חזון האיגוד: חיזוק הסולידריות והמכנה המשותף בין חלקי העם; הפיכת היהדות והמורשת היהודית לאבן שואבת ומושא לגאווה, השתייכות והזדהות; יצירת גשר וקשר בין בני נוער וצעירים חילונים ודתיים – ניפוץ תדמיות, הסרת מחיצות וחיזוק המכנה המשותף ליצירת תחושה של שותפות-גורל ואחדות</p>	<p>יצירת תשתית חינוכית וארגונית לפעילות ארצית של מרכזים להעמקת החינוך היהודי; הפעלת מערך הכשרה, הנחיה והשתלמות לעובדי המרכזים; הקמת מרכזייה פדגוגית וכתובת תוכניות לימודים למרכזים; פרסום ומחשוב המרכזים.</p>	<p>ממלכתי גן-ט' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים : 1 דיווח עצמי במאגר : בתי"ס - 800 גנים - 100</p>	<p>מגוון תוכניות לימודיות המציעות מפגש חי, עמוק וחווייתי של תלמידים עם התרבות היהודית - ישראלית. הפעילות עוסקת בתכנים וערכים חינוכיים הרלוונטיים ונוגעים לעולם הילדים בעקבות לוח השנה העברי ומקורות ישראל. התוכנית פועלת באמצעים מגוונים, מיוחדים ומעשירים - סרטים, משחקי מחשב, הצגות, הפעלות, מערכי שיעור חווייתיים ועוד.</p>	<p>זהות – איגוד המרכזים לזהות יהודית זהות – איגוד המרכזים לזהות יהודית (איגוד זהות) האגף לתרבות יהודית</p>
<p>אל עמי הינה עמותה (מלכ"ר) חינוכית, אשר שמה לה למטרה להעמיק את הזהות היהודית בחברה הישראלית, תוך יצירת מסגרות לימוד משותפות, המשלבות אלמנטים של לימוד מעמיק עם חוויה. אל עמי הוקמה בשנת 1986 ופועלת מעל 30 שנה</p>	<p>להעמיק את אחדות העם, ערכיו ואמונתו ע"י הסברה בכל הצורות והמסגרות האפשריות המתאימות. ייעוד הארגון (Mission Statement): לימוד משותף של תכנים וערכים במורשת ישראל, ציונות ויהדות;</p>	<p>ממלכתי ו-י"ב הצוות</p>	<p>חשיפת הזהות הישראלית דרך מפגש ולימוד משותף סביב מקורות יהודיים בגישה מאירה ומשמחת. התוכנית פועלת בצורה חווייתית ומעשירה על ידי אמצעים מגוונים הכוללים: מצגות, סרטים, הצגות, משחקי תפקידים וכו'.</p>	<p>אל עצמי אל עמי – אל עצמי (איגוד זהות)</p>

<p>למימוש חזון ומטרות העמותה. מעל 50,000 איש במגוון גילים וסוגי אוכלוסיות נהנים מהפעילות של אל עמי, ומממשים את חזון העמותה.</p> <p>במשך השנים, אל עמי מעדכנת את האמצעים למימוש המטרות, תוך פיתוח מערכים ותכנים המותאמים למגוון רחב של גילים.</p> <p>אל עמי משקיעה מאמצים ומשאבים בפיתוח טכנולוגי של מערכות שיאפשרו לתת מענה גם בכמות המשתתפים בפעילות וגם בשדרוג האווירה. אל עמי רואה חשיבות רבה בהתאמת ובדינמיות של התכנים הרלוונטיים לחברה הישראלית.</p> <p>150 איש במעגלים שונים פועלים באל עמי, מהם עובדים קבועים, מרצים, מדריכים ומתנדבים. בנוסף, אחד ערכי החזון הוא שותפות ולאור זאת ישנם שותפים רבים הרואים את פעילות אל עמי כחלק ממימוש עצמי שלהם לצורך יצירת חברה טובה וערכית.</p>	<p>הקניית מושגים וערכים בסיסיים ביהדות לילדים ולנוער בחינוך הממלכתי; העצמת הזהות והמורשת היהודית בקרב נוער, ילדים ומבוגרים; העמקת אחדות העם והדגשת המשותף בין זרמים שונים בחברה הישראלית.</p>	<p>החינוכי הורים</p> <p>מספר ההפעלות</p> <p>דיווחי מנהלים: 5</p> <p>דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 110</p>	<p>התוכנית עוסקת בין השאר בנושא חגים, ציונות, מנהיגות ומנהיגים, עשרת הדברות, חברת מופת, נתינה, הכנה לצה"ל, התמכרויות, אלימות ועוד.</p>	<p>האגף לתרבות יהודית</p>
		<p>ממלכתי, ממ"ד גן-ט' הצוות החינוכי הורים</p> <p>מספר ההפעלות</p> <p>דיווחי מנהלים: 1</p> <p>דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 80 גנים - 470</p>	<p>במסגרת התוכנית נחשפים המשתתפים לשרידי המורשת התרבותית של הארץ, מטפחים את המודעות לשמירה על עתיקות ישראל, ומתנסים במדע הארכיאולוגיה על תחומיו. המרכז הארכיאולוגי של רשות העתיקות מהווה גורם מקצועי המפתח ומפעיל תוכניות לימודים ותוכניות העשרה במתכונות ייחודיות, תוך מתן חשיבות להנחלת מורשת העבר לציבור התלמידים של היום ולאזרחי המחר.</p> <p>הפעילות נערכת כסדנאות פעילות בבית הספר או בשטח (חפירה ארכיאולוגית) במטרה להביא לייצר למידה מתוך התנסות ובאופן חווייתי.</p>	<p>ארכיאולוג צעיר רשות העתיקות</p>

<p>חברה המובילה בתחום הפקת אירועי תוכן ופרויקטים ייחודיים, למגוון רחב של קהלי יעד ואוכלוסיות שונות למעלה מ-17 שנה. החברה שמה לעצמה את החינוך לאבן דרך, כאשר במרכז חזון החברה - השאיפה להעצים ולהטמיע תכנים חינוכיים וערכים חברתיים, דרך אירועי קונספט אטרקטיביים, ערכיים ומהנים במיוחד.</p>		<p>ממלכתי, מ"מ"ד, חרדי גן-ח' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 12</p>	<p>תוכנית חינוכית בנושא מורשת ואהבת הארץ המעניקה הזדמנות להעצים את הזהות הישראלית בדרך מיוחדת ולחוות מסע ייחודי העובר בין מוקדי פעילות מאתגרים. התוכנית כוללת תפאורה מרהיבה הבנויה מדמויות ענק של ראשי ממשלה, רמטכ"לים, נשיאים ואנשי מפתח בחברה הישראלית, כרזות מייצגות מתקופת קום המדינה ועד היום (אישים, דמויות ואירועים מרכזיים) וכו'. במהלך התוכנית יתבקשו התלמידים לעבור מגוון משימות העוסקות בידיעת הארץ, מורשת, היסטוריה, התרבות הישראלית ואהבת הארץ, זאת תוך דגש על שיתוף פעולה קבוצתי.</p>	<p>ארץ אהבתי מיכל סמיילי הפקות חינוכיות בע"מ</p>
<p>התנועה ליהדות מתקדמת בישראל היא ארגון-הגג של הקהילות והמוסדות הרפורמיים בישראל.</p>	<p>לפעול למען הכרתם של יהודים ובני אדם בכלל בתכונות דתיות ומוסריות של צדק, שוויון אחווה ושלוש; להביא לתודעת העם בישראל את התורה ואת המנהגים של אבותינו ואימהותינו, בתיאום עם ההתפתחות במחשבה וקידום המדע. בלי לפגוע בכלליות האמור לעיל – לפעול לקליטת עלייה ולקיבוץ גלויות; לטפח מפעלי גמילות חסדים, ערבות הדדית, ייעוץ וליווי, לרבות סיוע משפטי לנזקקים, ולפעול למען קיומה של חברת מופת בישראל והכול ברוח מסורת ישראל מדורות, ערכי היהדות המתקדמת ועקרונות מגילת העצמאות.</p>	<p>ממלכתי ה' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 25</p>	<p>התוכנית עוסקת בזיקה שבין עם ישראל לארץ ישראל בתפילה, במדרש, באגדה, בסיפורי חסידים, בשירי זמר ובשירת הגעגועים. לצד המקורות הכתובים נלמד על הקשר המיוחד של עם ישראל לארצו גם באמצעות היכרות עם חגי ישראל, עם ירושלים כבירת ישראל, עם מוסד הנשיאות וסמלי המדינה. התוכנית כתובה בהתאם למתווה המקצוע: "תרבות ישראל" במשרד החינוך.</p>	<p>ארץ אהבתי – בין עם לארצו תל"ם – התנועה ליהדות מתקדמת בישראל המזכירות הפדגוגית (אגף מורשת)</p>
<p>מכון שלום הרטמן הוא מרכז פלורליסטי למחקר ולחינוך החותר להשפיע על החיים היהודיים בישראל ובצפון אמריקה. באמצעות חדשנות במחקר, בהוראה ובתוכניות לימודים, ובעזרת תוכניות ההכשרה וההעשרה המקיפות והאינטנסיביות ביותר למנהיגים מקצועיים ולא-מקצועיים כאחד ברחבי העולם היהודי, אנחנו מעצבים מחדש את השיח היהודי על היהדות ועל ישראל ומניחים יסודות להמשכיות ולחיוניות יהודית במאה ה-21.</p>	<p>מטרות ציבוריות בלבד: חקר מקורות ישראל ולימוד מקורות עולם היהדות בכל תקופותיה; העמקת הזהות אזרחי מדינת ישראל עם יהדותם; העמקת תודעת הקשר בין היהודים היושבים בישראל לבין יהדות הגולה וזאת על בסיס המורשת.</p>	<p>ממלכתי ז-י' מספר ההפעלות דיווחי</p>	<p>תוכנית בארי הינה תוכנית להתחדשות לימודי תרבות ישראל בבתי ספר ממלכתיים, ולהעמקת זהות יהודית-ישראלית מגוונת ופלורליסטית. התוכנית מתבססת על מקורות יהודיים קלאסיים, על יצירות עבריות מודרניות ועל עיסוק בסוגיות רלוונטיות לחיים בישראל. כמו כן, התוכנית פועלת לקידום לימודי היהדות והציונות, להעמקת הידע ותחושת המחויבות של התלמיד לגבי</p>	<p>בארי מכון שלום הרטמן המזכירות הפדגוגית</p>

<p>עבודתנו מתמקדת בחמישה תחומי עניין: <u>יהדות במאה ה-21</u> – פיתוח רעיונות, נרטיבים ומוסדות יהודיים שמצטיינים בעמוד שדרה מוסרי, ברלוונטיות, בכוח משיכה וביכולת להתחרות בשוק הזהויות והרעיונות הפתוח של ימינו.</p> <p><u>פלורליזם דתי</u> – תרומה לבנייה של עם יהודי ומדינהת ישראל המכבדים הבדלים ומעלים אותם על נס ברוח "אלו ואלו דברי אלוהים חיים".</p> <p>מדינה יהודית ודמוקרטית – ביסוס יסודותיה של מדינת ישראל כמולדתו הדמוקרטית של עם ישראל, המחויבת בהענקת זכויות שוות לכל אזרחיה ובהבטחת חופש דת לכול.</p> <p><u>עמיות יהודית</u> – גיבוש מחויבות חזקה של יהדות העולם ושל אזרחי ישראל אלה כלפי אלה כשותפים יקרים ושווים בפיתוחם העתידי של החיים היהודיים.</p> <p><u>יהדות והעולם</u> – העמדת שער שמנהיגים נוצרים ומוסלמים יוכלו להיכנס בעדו ולבוא במגע עם היהדות ועם ישראל, לשם יציקת יסודות חדשים של הבנה ושיתוף פעולה.</p>		<p>מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 55</p>	<p>זהותו היהודית-ישראלית, להטמעת ערכי תרבות ישראל בקהילת בית הספר וסביבתו ופועלת כמיזם משותף של מכון הרטמן והמטה לתרבות ישראל.</p>	
<p>ביני"ה – התנועה ליהדות חברתית – פועלת לקידום זהות יהודית ותרבות עברית, בדגש על צדק חברתי והעצמה קהילתית. ביני"ה מפעילה ישיבות חילוניות בתל אביב, בירושלים ובבאר-שבע, מכינה קדם-צבאית, גרעיני שנת שירות ונח"ל.</p> <p>תחת ביני"ה פועלים פרויקטים להעצמה קהילתית ברחבי הארץ בדגש על שכונות מוחלשות, ותוכניות לימוד והעשרה שונות לקהל הרחב, בתי מדרש פלורליסטיים ותוכניות בין-לאומיות ליהדות בתפוצות.</p> <p>ביני"ה מאמינה בשיח סובלני ופתוח, ורואה ביהדות ובציונות מקורות השראה להמשך יצירתה של הישראליות העכשווית. אנו רואים את תפקידנו כנושאי הדגל היהודי בין הארגונים החברתיים, וכנושאי הדגל החברתי בין הארגונים היהודיים.</p>	<p>מטרות ציבוריות בלבד; הפעלה וניהול של המרכז הסמינריוני אפעל; פעולות תרבות, השכלה ומחקר; תנועות נוער בארץ ובחו"ל; קליטת נוער וחברים בקיבוצים.</p>	<p>ממלכתי ז-ט' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 2 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 20</p>	<p>בית המדרש הבין-דורי מהווה נקודת מפגש ייחודית בין הורים לתלמידים. בעזרת מתודות שונות ומפגש עם מקורות מארון הספרים היהודי, התלמידים וההורים בוחנים אלו נושאים ערכיים ורלוונטיים לחיי היומיום בהקשר לטקסטים הנלמדים. בית המדרש הבין דורי מזמן את ההורים והילדים ללמידה ושיחה משותפת חווייתית ומרגשת.</p> <p>המפגש הבין דורי יוצר לימוד קהילתי המחבר ומגייס את המשתתפים (מורים, הורים ותלמידים) לקחת חלק בקהילה.</p>	<p>בית מדרש בין-דורי מרחבים חברה לחינוך ותרבות (ביני"ה)</p>
<p>עמותת בית מוריה הוקמה בשנת 1993 על ידי אישי ציבור מבאר שבע מתוך מטרה לקדם את החינוך היהודי-ציוני בעיר, לפעול</p>	<p>קידום החינוך היהודי-ציוני; פעילות להעמקת ערכים ולחינוך יהודי לילדים ונוער; פעילות רווחה וחסד</p>	<p>ממלכתי, ממ"ד</p>	<p>תוכנית שנתית הכוללת מגוון פעילויות בבתי הספר בנושאי יהדות, ציונות, ערכים וחברה. השיעורים</p>	<p>בית מוריה באר שבע</p>

<p>הרבה להעמקת החינוך היהודי ולסייע במפעלי חסד ורווחה בקהילה.</p> <p>חזונה של בית מוריה הוא לפעול להרחבת תשתית של חיים תורניים-ערכיים בכל תחומי החיים של כלל תושבי העיר באר שבע וסביבתה, זאת באמצעות הפעלה של מגוון מוסדות חינוך ורווחה-קהילתית המיועדים לכלל האוכלוסייה, מהגיל הרך ועד גיל הזהב, תוך שותפות הדוקה עם מוסדות ציבוריים וממלכתיים בתחום.</p> <p>בית מוריה, המשתייכת לזרם הציונות הדתית, שואפת לקדם מורשת של ערכים, זהות יהודית, הקשבה ודרך ארץ.</p>	<p>בקרב הקהילה; פעילות לקירוב לבבות ולחיזוק רוח העם; קידום ושיפור ההישגים של הילדים ואוכלוסיות תת-משיגות; פעילות בקרב העולים החדשים ללימוד ערכי היהדות והציונות; הקניית מושגים וערכים ביהדות בסיסית לילדים ובני נוער בגילי 6-18 כחינוך העשרתי שלא במסגרת הלימודים הפורמליים; שירותי הדרכה וחינוך תורני-ציוני; עידוד וקידום מגורים בעיר באר שבע ופעילות בתחומי חינוך ורווחה; הפעלת כולל וישיבה וחלוקת מלגות לאברכים.</p>	<p>גן-ו' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 3 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 25 גנים - 11</p>	<p>מועברים בכיתות בתי הספר בדרך חווייתית בליווי אמצעי המחשה, הצגות ומשחקים ובשילוב אפקטים אור-קוליים.</p>	<p>בית מוריה באר שבע (איגוד זהות) האגף לתרבות יהודית</p>
<p>החוויה החינוכית מספקת תוכניות ערכיות ומוצרים חינוכיים לבתי ספר בכל רחבי הארץ מזה כ-19 שנה.</p>		<p>ממלכתי, ממ"ד גן-ו' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 4 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 100</p>	<p>שרים מורשת היא תוכנית ייחודית שפותחה ע"י מומחים לזמר עברי ומורשת, ומועברת מזה כ-16 שנה בכ-100 בתי ספר בכל רחבי הארץ.</p> <p>תוכנית העשרה חינוכית שנתית לבתי ספר יסודיים, להנחלת ערכי אהבת המולדת והארץ באמצעות שירה מודרכת של מיטב שירי הזמר העברי לאורך התקופות ולימוד התכנים, הערכים והמורשת שהם מייצגים.</p> <p>אהבת הזמר העברי הינו מנוף להקניית ערכי אהבת המולדת, תוך חוויה מרגשת ומהנה לתלמיד כפרט ולבית הספר כולו.</p> <p>מסגרת התוכנית: שמונה מפגשים (מפגש אחד לחודש), בני שעתיים פדגוגיות, המועברים לשכבת כיתות ג' עד ו', על-ידי מדריכים-אמנים שעברו הכשרה מיוחדת להעברת התוכנית ותכניה.</p> <p>המדריכים מגיעים לבתי - הספר עם כל הציוד הנדרש - כלי נגינה, ציוד הגברה והקרנה. ביה"ס יקצה חלל המתאים לכמות התלמידים בשכבה. חלל שניתן להאפלה חלקית ובו קיר לבן או מסך.</p> <p>בכל מפגש התלמידים לומדים חמישה עד עשרה שירי ארץ-ישראל ואת התכנים והערכים ששירים אלה</p>	<p>בית ספר שר (שרים מורשת) קליר אסטטיקס בע"מ</p>

			מייצגים.	
		ממלכתי השבוע לדרשה אישית" לעיצוב הדרשה האישית של התלמיד/ה. היכרות המנגישה מקורות יהודיים וישראלים תוך עיסוק ברלוונטיות שלהם לחיי התלמידים. בנוסף, התוכנית מאפשרת לתלמידים לעצב דרשה אישית בהתאם להשקפות, לדעות ולתחומי העניין שלהם ומעודדת הירתמות לנטילת אחריות ומחויבות בחיי היומיום.	דרשה אישית המטה לתרבות ישראל במזכירות הפדגוגית של משרד החינוך המטה לתרבות ישראל במזכירות הפדגוגית	
		ממלכתי, ממ"ד, חרדי גן-ב' מספר הפעלות דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 800	"הגן הרוקד" הינה תוכנית העשרה ללימוד ריקודי עם בגיל הרך. ריקודי העם מהווים פן חשוב בתרבות ארצנו, ובאמצעות תוכנית זו ודרך הריקודים והשירים אנו מחזקים אצל הילדים את אהבת הארץ. התוכנית פועלת להקניית ערכים חברתיים הכוללים שיתוף פעולה בקבוצה, טיפוח משמעת פנימית של הילד תוך מחויבות לריקוד בקבוצה, העשרה בתחום התנועה במרחב, לימוד מושגים משפת המחול, צעדי מחול, קצב וכדומה והשימוש בהם. במסגרת התוכנית מתקיימת פעילות של הורים וילדים התורמת לחיזוק הקשר באמצעות הריקוד והיא נקראת "גשר לקשר בין הדורות".	הגן הרוקד אדיר יוזמות חינוכיות (פוגל ענת)
מטרתנו להעמיק את הקשר של תלמידי בתי"ס הממלכתי, למורשת ישראל ולערכי היהדות, בזיקה לאהבת העם והארץ ואחדות ישראל. לפרוש בפניהם יריעה רחבת היקף על מורשתו היהודית והציונית של עם ישראל בכל התקופות ולהעניק לבני הנוער את החוליות החסרות במרקם הידע הקיים אצלם.	הפצת היהדות בדרך חווייתית במסגרות פורמליות ולא פורמליות בקרב בני נוער ומבוגרים; פיתוח והקמת מקהלות למוסיקה ושירה יהודית; פעולות גישור ופיוס בין אוכלוסיות שונות במדינה במגזר היהודי; הקמת מרכזי חינוך, ייעוץ, טיפול וחונכות.	ממלכתי גן-י"ב הצוות החינוכי	מיזם חינוכי-ערכי פורץ דרך המשלב הקניית ידע בנושאי הזהות היהודית-ישראלית, כישורי חיים, סיפורי המקרא, פרקי אבות, שורשים- בר/בת מצוה, וחיבור אל המוסיקה לאורך ההיסטוריה היהודית. הפעילות סדנאית, מועברת בשעות שבעות ומותאמת לכל שכבות הגיל בהלימה	החוויה היהודית (זהות יהודית ציונית בשילוב מוסיקה) החוויה היהודית

<p>כל זאת - בדרך חווייתית, יצירתית, מרתקת ומעניינת, המותאמת לתלמידים לפי שכבות הגיל ולפי הצרכים החינוכיים, החברתיים והערכיים בבתי הספר השונים. פעילויותינו ייחודיות, הן בנושאים שפיתחנו והן בדרך העברתם המגוונת, תוך שימוש באמצעים אורקוליים ומשחקים מעניינים ומרתקים.</p>		<p>הורים חיילים</p> <p>מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: 12 בתי"ס - 40 גנים - 40</p>	<p>לתוכנית הלימודים, לחזון, ליעדים ולצרכים של המוסד החינוכי. התוכנית כוללת הפעלה יצירתית-לימודית וחוויה ווקאלית. ביצוע ההפעלות - ע"י הגרעין המוסיקלי של "החוויה היהודית", ייצור דינמיקה מרתקת שתלווה בכלי נגינה בשיעורים, תוך כדי השמעת צלילים מרגשים ושירה בהקשר ללימוד נושאי תרבות ישראל, שורשים והעצמה אישית ורגשית. האנסמבל המוסיקלי ישתלב גם בטקסים ובאירועים הבית-ספריים.</p>	<p>(איגוד זהות) האגף לתרבות יהודית</p>
	<p>חלוקת מזון לנזקקים; פעילות עם מפגרים; הקמת קרן גמילות חסדים; קירוב יהודים לערכי היהדות והמסורת; הפצת התורה; פעילות עם נוער וילדים; קיום מועדונים וקייטנות; פעילות עם אנשי גיל הזהב; הבאת אחדות בין כל שכבות העם.</p>	<p>ממלכתי גן-ז' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: 3 בתי"ס - 20 גנים - 20</p>	<p>תוכנית שנתית וחוייתית הכוללת מפגשים העוסקים בחגי ישראל ובחודשי השנה העברית. בסדרת המפגשים בתוכנית, התלמידים נחשפים לסיפורי החגים ולתכנים ולערכים בכל חודש, זאת תוך הלימה לתוכנית משרד החינוך. בתוכנית משולבות פעילויות מיוחדות מתחום התיאטרון והאמנות הכוללות למידה מגוונת והתנסותית, דגש על העצמת הפרט, חיזוק המסוגלות העצמית ותחושת השייכות. כל מפגש כולל פעילות שיא בהקשר לנלמד, לדוגמה: בתשרי - סדנת ייצור שופרות, בכסלו - יצירת חנוכיית ענק מלגו, בניסן - אפיית מצות וכו'.</p>	<p>העשרה לחגי ישראל עם כל הלב לכל אחד (בית חב"ד אבן יהודה)</p>
	<p>חיזוק הקשר בין עם ישראל להר הבית ולמקדש; הגברת התודעה בדבר מרכזיות הר הבית והמקדש במורשת ישראל; עידוד עליית יהודים להר הבית על פי ההלכה; פעילות חינוכית הכוללת הרצאות, סדנאות, סיורים לימודיים להכרת הר הבית ומשמעותו.</p>	<p>ממלכתי, ממ"ד, חרדי ז'-י"ב הצוות החינוכי מנהלים</p>	<p>תוכנית לימודית הכוללת שיעור לתלמידים בכל הגילים בנושאי מורשת הר הבית בצורה אינטראקטיבית והמועברת על ידי צעירים חילונים ודתיים גם יחד: היכן היו בתי המקדש, היכן התחילה ההיסטוריה היהודית, משמעות הר הבית לעומת הכותל המערבי בימינו, משמעות הר הבית והעיסוק בו בקרב יהודים ממשפחות לא דתיות ודתיות כאחד. הבנת המציאות והאתגרים</p>	<p>התוכנית לתודעת הר הבית הקרן למורשת הר הבית והמקדש</p>

		<p>הורים חיילים</p> <p>מספר ההפעלות דיווחי מנהלים : 1 דיווח עצמי במאגר : בתי"ס - 2</p>	<p>סביב העיסוק בנושא, חיזוק הידע בנושא הר הבית והכרתו לעומק.</p>	
<p>חינוך תל"י (תגבור לימודי יהדות) מזמן שיח קהילתי מהותי בזהות יהודית-ישראלית ברוח פלורליסטית. חינוך זה שואף לעצב אישיות רחבת אופקים שעולמה מורכב הן מרובדי המורשת היהודית והן מרובדי התרבות הכללית. חינוך תל"י מבקש לחזק בקרב תלמידיו, תחושת שייכות ומחויבות לעם היהודי, למורשתו ולהמשכייתו. חינוך תל"י מחנך למעורבות חברתית ובכך תורם לעיצוב דמותה של החברה הישראלית כמדינה יהודית ודמוקרטית. חינוך תל"י נותן מענה לרצונם של הורים ושל צוותים חינוכיים להיות שותפים בעיצוב החינוך היהודי של ילדיהם, בהתאם למאפיינים הייחודיים של קהילת בית הספר, לצד חשיפתם לריבוי זהויות וכיבוד השונות. בכך מהווה חינוך תל"י חלופה חינוכית במסגרת החינוך הממלכתי.</p>	<p>לפתח, לקדם ולהעשיר את החינוך היהודי במערכת החינוך הממלכתית בישראל ובמסגרות קהילתיות נוספות ברוח עקרונות המנחים לחינוך תל"י (תגבור לימודי יהדות).</p>	<p>ממלכתי, ממ"ד ה-ו' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים : 1 דיווח עצמי במאגר : בתי"ס - 18</p>	<p>תוכנית "חברים מעבר לים" עוסקת בנושא עמיות יהודית - העם היהודי לדורותיו עד ימינו אנו. התוכנית דנה בדמוגרפיה של העם היהודי, איך מתנהלים החיים היהודיים בתפוצות, מהו טיב היחסים בין יהודים בארצות השונות, סולידריות יהודית ומקומה הייחודי של מדינת ישראל בעם היהודי. "לחברים מעבר לים" מותאמת תוכנית מקוונת, "מפגשים ברשת", המאפשרת חיבור התלמידים הישראלים לתלמידים בבית ספר יהודי בחו"ל אשר לומדים את הנושא באנגלית, ומעודדת דיון ביניהם בנושאים שעלו בעת למידתם.</p>	<p>חברים מעבר לים קרן תל"י בשיתוף האגף לאישור ספרי לימוד, משפחת רפאלי, הסוכנות היהודית לארץ ישראל, המרכז לחינוך לעמיות יהודית, מדריכות קרן תל"י, בתי הספר המזכירות הפדגוגית</p>
<p>התנועה ליהדות מתקדמת בישראל היא ארגון-הגג של הקהילות והמוסדות הרפורמיים בישראל.</p>	<p>לפעול למען הכרה נוספת על ידי יהודים ועל ידי כל אדם בתכונות דתיות ומוסריות של צדק, שוויון, אחווה ושלוש; להביא לתודעת העם בישראל את התורה ואת המנהגים של אבותינו ואימהותינו, בתיאום עם ההתפתחות במחשבה וקידום המדע; מבלי לפגוע בכלליות האמור לעיל, לפעול לקליטת</p>	<p>ממלכתי ה-ט' מספר ההפעלות</p>	<p>התוכנית פועלת לפיתוח קשרי שותפות ארוכי טווח בין תלמידים בארץ לתלמידים בתפוצות המתבסס על לימוד משותף המתקיים במקביל, תוך החלפת תוצרים ומפגשים וירטואליים. התכנים בתוכנית כוללים: עיסוק במעגלי השייכות המרכיבים את הזהות האישית, המשפחתית, הלאומית והדתית באמצעות מקורות מסורתיים</p>	<p>יחידו תל"ים – התנועה ליהדות מתקדמת בישראל</p>

	<p>עלייה ולקיבוץ גלויות, לטפח מפעלי גמילות חסדים, ערבות הדדית, ייעוץ וליווי, לרבות סיוע משפטי לנזקקים ולפעול למען קיומה של חברת מופת בישראל, והכול ברוח מסורת ישראל מדורות, ערכיה של היהדות המתקדמת ועקרונותיה של מגילת העצמאות.</p>	<p>דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 25</p>	<p>ומודרניים מארון הספרים היהודי; בחינת השייכות לעם היהודי באמצעות טקסי בת ובר מצווה וקיום פרויקט תיקון עולם משותף; הבניית זיכרון השואה, התייחסות לחסידי אומות העולם, האילוץ לבחור בזהות שאולה על מנת להינצל וכי'.</p>	<p>המזכירות הפדגוגית (אגף מורשת)</p>
		<p>ממלכתי, ממ"ד, חרדי גן-י"ב מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 1</p>	<p>תוכנית "ירושלים" היא תוכנית בין-תחומית המיועדת לתלמידי מערכת החינוך בכל חטיבות הגיל, בכיתות א'–י"ב. הנושאים והתכנים לקוחים מתוכניות הלימודים הקיימות בתחומי הדעת השונים ולחטיבות הגיל השונות ומושתתים על ערכים בהלימה ליעדים המרכזיים של מערכת החינוך: חינוך האדם להיות אוהב אדם, אוהב עמו ואוהב ארצו ואזרח נאמן למדינת ישראל, חינוך לאהבת ירושלים, להכרת תולדותיה ולהבנת התרבות והמסורת שגובשו סביבה. התוכנית מבוססת על מיפוי כל תוכניות הלימודים בחטיבות הגיל, תוך דגש על ירושלים בכל אחד מתחומי הדעת. יישומה יבוא לידי ביטוי בתהליך לימודי ערכי ומתמשך בכל שכבות הגיל. התוכנית מודולרית וגמישה ומהווה מתווה כללי לתכנון ופיתוח יחידות הוראה אינטגרטיביות בבתי הספר.</p>	<p>ירושלים משרד החינוך המזכירות הפדגוגית</p>
<p>עמותת צו פיוס פועלת כבר 20 שנה לאיחוי השעעים המאיימים על החוסן הלאומי ועל הלכידות בחברה הישראלית באמצעות קידום כבוד הדדי, סובלנות ואחדות, ומתוך מחויבות לערכי היהדות והדמוקרטיה. צו פיוס מובילה חדשנות במערכת החינוך הפורמלי והבלתי-פורמלי ופועלת לשימור וחיזוק הזהות היהודית-ישראלית של כל פרט וקבוצה בחברה.</p> <p><u>חזון</u>: עמותת צו פיוס רואה לנגד עיניה חברה שבה פועלים יחד אזרחים בעלי מגוון זהויות על הרצף הדתי-חילוני ומקיימים אורח חיים משותף בתחומי החינוך, התרבות והקהילה. מרחב זה</p>	<p>לפתח תשתית אידיאולוגית למרחב ישראלי של חיים ביחד המבוסס על ערכים המשותפים ליהודים מכלל המגזרים בחברה הישראלית ועל חזון רחב ביחס לחברה הישראלית ולמשמעות של מציאות העם היהודי כריבון בארצו; לחזק המודלים הקיימים ולפתח מודלים חדשים של חיים ביחד אשר יתרמו ליצירת רצף הזדמנויות לחיים ביחד לאורך מעגל החיים של היחיד, המשפחה והקהילה.</p>	<p>ממלכתי גן-י"ב מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי</p>	<p>מפגש בין שונים אך שווים: החינוך המשותף מאפשר לכל ילד/ה להעצים את זהותו הייחודית על ידי מפגש והיכרות בלתי אמצעית עם זהויות יהודיות נוספות במדינת ישראל. כמו כן, התוכנית מזמנת יצירת שפה תרבותית יהודית-ישראלית משותפת הנוצרת באמצעות קשר אישי וחברתי לנושאי הלימוד מתוך עידוד פרשנות אישית. החינוך המשותף יוצר פלורליזם - ריבוי קולות, ומציג אפשרות לקיום משותף של אורחות חיים שונים באמצעות הצוות החינוכי המורכב מזהויות שונות ומהווה דוגמה לחיים</p>	<p>לימוד משותף של תכנים יהודיים צו פיוס</p>

<p>יאפשר קיומו של שיח זהויות, יהווה מעין של יצירה תרבותית ישראלית-יהודית חדשה הממזגת בין ערכי המסורת היהודית וערכי הדמוקרטיה, וישמש עוגן לערכים של כבוד וערכות הדדית עבור החברה הישראלית כולה.</p>		<p>במאגר: בתי"ס - 6 גנים - 4</p>	<p>משותפים. ההתייחסות למסורת מתוך דגש על הקולות הרבים שישנם בה מתוך כבוד לזהויות השונות והכרה בערכם של הקולות השונים. הדבר בא לידי ביטוי הן בטקסים ובאירועים השונים והן בלימוד חווייתי ומגוון.</p>	
<p>המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מט"ח) הינו חברה לתועלת הציבור, ופועל כגוף עצמאי. מט"ח הוקם בשנת 1970 ביוזמת יד הנדיב (קרן רוטשילד) למען קידום מערכת החינוך בישראל באמצעות שילוב טכנולוגיה ופדגוגיה מגילי הגן ועד לכיתה י"ב. חזון: לסייע בקידום החינוך במדינת ישראל ולהעניק לכל תלמידיה הזדמנות ללמוד בסביבת למידה עשירה בתוכן איכותי, שתציב אותם בחזית הידע ותכין אותם למאה ה-21 כאזרחים תורמים מבחינה יצרנית, ערכית וחברתית.</p>	<p>מט"ח: מטרת ציבוריות בלבד; לפעול בשטחי מחקר הנוגעים לפיתוח והפקתן של תוכניות לימודיות וחינוכיות לסוגיהן; לעקוב אחרי ניסויים לימודיים בבתי ספר ומוסדות חינוך אחרים ומחוצה להם בקשר ליעילות תוכניות לימוד ושיטות.</p>	<p>ממלכתי ה'–ח' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 800</p>	<p>מאגר משימות לשילוב בתהליך ההוראה-למידה במסגרת תוכנית "תרבות ישראל ומורשתו". המשימות נועדו לשילוב בתהליך ההוראה-למידה ומוצגות באופן מאתגר, מקדם ומעשיר המשמשות כלי להערכה מעצבת ומסכמת. לרשות המורים בחירה מתוך מאגר הכלול: משימות להערכה חלופית לשכבת כיתה ה', משימות להערכה חלופית לשכבת כיתה ו' ומחווניים לכל משימה, המשימות מתבצעות ב"חברותא" בכיתה.</p>	<p>מאגר משימות מלווה לתוכנית תרבות ישראל ומורשתו משרד החינוך בשיתוף ראמ"ה ומט"ח המזכירות הפדגוגית (המטה לתרבות ישראל במזה"פ)</p>
<p>קרן אבי חי: הקרן מצביה שני יעדים מרכזיים: (1) עידוד וטיפוח יחסי הבנה, רגישות וזיקה הדדית בין יהודים מכל הזרמים והגישות למסורת; (2) טיפוח הזיקה למסורת בקרב כל חלקי העם ועידוד ההבנה וההערכה למורשת היהודית ולתרבותה, לדיניה, למנהגיה ולערכיה. כ"ח: מקדמים יהדות בעלת אופי מתון, מטפחים השכלה כללית, פועלים למען אחריות חברתית ומכבדים את האחר בחברה. אנו מפתחים תוכניות בשלושה תחומים מרכזיים: חינוך יהודי חברתי, מצוינות חינוכית ורווחה וחוסן חברתי, ובהם אנו מעניקים הזדמנות שווה לכל תלמיד בכל מקום. [...] קידום יהדות רחבה ומכילה שמכבדת ערכים של צדק חברתי ומממשות אותם בחיי היומיום תשחרר את החברה הישראלית מהתפיסה המוטעית, שמשקפת הפרדה בין חינוך ממלכתי וממלכתי-דתי. ייצוג ראוי לזהות המסורתית יאפשר יצירת אקלים חינוכי, תחושת שייכות, מסוגלות, צמיחה אישית והישגים לימודיים.</p>	<p>קרן אבי חי: לעודד הווי חיים יהודי מסורתי; לעודד לימוד והבנה של ההיסטוריה, הדת והתרבות היהודית; לספק סיוע כלכלי ליחידים וארגונים כדי לעודד את שמירת המצוות של המסורת היהודית. כ"ח: לתרום לחינוכם, בריאותם ורווחתם הכללית במיוחד של יהודים בעיקר במדינת ישראל; לקחת חלק באופן פילנטרופי בפעולות חינוך חברה בריאות ורווחה, בעיקר של יהודים במדינת ישראל.</p>	<p>ממלכתי א–י"ב מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 2 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 37</p>	<p>תוכנית לטיפוח זהות יהודית, ציונית ואזרחית כציר מרכזי בחזון הבית-ספרי; התוכנית שואפת לקדם מצוינות בחינוך היהודי, הציוני והאזרחי בכל תחומי החיים של בית הספר (לימודי, קהילתי, תרבותי, פסי וארגוני); התוכנית מעודדת גיבוש חזון, מטרות ויעדים, בהם החינוך היהודי-ציוני מהווה ציר מרכזי; התוכנית מעודדת עיסוק בלוח השנה העברי, בטקסי חגים יהודיים ובשפה העברית על פי הייחודיות של בית הספר; התוכנית פועלת להקמת הנהגה בקרב המורים, התלמידים והקהילה הפועלת בקביעות למימוש החזון, המובילה והמנחה את הטמעתו.</p>	<p>מארג קרן אבי חי ישראל בשיתוף כ"ח, משרד החינוך, האוניברסיטה העברית המזכירות הפדגוגית (המטה לתרבות ישראל במזה"פ)</p>

<p>העמקת ערכי היהדות בקרב הצעירים בישראל היא אחת המטרות המרכזיות המובילות את מדרשת כנפי רוח. באמצעות שורה של פעילויות ייחודיות פועל המרכז לזהות וציונות לחיזוק ערכי היהדות ולסיוע לבני הנוער בישראל בבנייתו של עולם ערכי-יהודי. מטרות אלו הן חשובות במיוחד כיום, בעידן שבו נדמה כי ערכי היסוד שעליהם נשענת היהדות החלו להתערער, וכן בתקופה עמוסת אתגרים ערכיים.</p>	<p>פיתוח ערכות ומערכי למידה בנושאי יהדות וחברה ישראלית לכלל האוכלוסייה; הקמה וניהול פרויקטים ופעילויות חינוכיות; עיסוק בתרבות תורנית והעשרה על כל היבטיה שלא במסגרת לימודים פורמליים; הפעלת מועדוניות בשעות הלימודים ואחריהן לתלמידי העיר אשדוד וסביבותיה; הקניית ערכי יסוד של המורשת היהודית לילדים ובני נוער ממערכת החינוך הממלכתי, שלא במסגרת תוכנית הלימודים הפורמלית; העמקת שורשי מורשת ישראל וא"י בלב התלמידים, ע"י העמקת העיון במקורות ישראל, סיור מודרך בארץ, הכרת הנוף, החי והצומח בא"י, לימוד ההיסטוריה היהודית והשלכותיה על דורנו.</p>	<p>ממלכתי גן-ו' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 11 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 24 גנים - 6</p>	<p>התוכנית מקיפה את עולמות התוכן של התלמיד סביב מעגלי חייו השונים תוך חיבור רלוונטי לתרבות היהודית-ישראלית. התוכנית מציעה חוויה ולמידה משמעותית תוך שימוש בשפה ויזואלית, רגשית ומרחבית, באמצעים אינטראקטיביים וחדשניים הכוללים: משחקי מחשב וסרטונים, חיזיון המשלב הצגות, משחקי רצפה ענקיים, משחקים והפעלות ועוד.</p>	<p>מדרשת צוריאל – מרכז לזהות יהודית אשדוד מדרשת צוריאל – מרכז לזהות יהודית אשדוד (כנפי רוח – מרכז לזהות וציונות (ע"ר)) (איגוד זהות) האגף לתרבות יהודית</p>
<p>מקדמים יהדות בעלת אופי מתון, מטפחים השכלה כללית, פועלים למען אחריות חברתית ומכבדים את האחר בחברה. אנו מפתחים תוכניות בשלושה תחומים מרכזיים: חינוך יהודי חברתי, מצוינות חינוכית ורווחה וחוסן חברתי, ובהם אנו מעניקים הזדמנות שווה לכל תלמיד בכל מקום. [...] קידום יהדות רחבה ומכילה שמכבדת ערכים של צדק חברתי ומממשת אותם בחיי היומיום תשחרר את החברה הישראלית מהתפיסה המוטעית, שמשקפת ההפרדה בין חינוך ממלכתי וממלכתי-דתי. ייצוג ראוי לזהות המסורתית יאפשר יצירת אקלים חינוכי, תחושת שייכות, מסוגלות, צמיחה אישית והישגים לימודיים.</p>	<p>לתרום לחינוכם בריאותם ורווחתם הכללית במיוחד של יהודים בעיקר במדינת ישראל, לקחת חלק באופן פילנטרופי בפעולות חינוך, חברה, בריאות ורווחה, בעיקר של יהודים במדינת ישראל.</p>	<p>ממלכתי, ממ"ד ג-י' הצוות החינוכי הורים מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 38</p>	<p>"מורשה – כל ישראל חברים" פועלת לקידום חינוך יהודי וערכי בבתי ספר בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי. במשך 12 שנות פעילותה מובילה "מורשה" שינויים בתחום החינוך לזהות יהודית ומחזקת את הקשר ואת שיתוף הפעולה בין הזרמים ליצירת שפה יהודית וחברתית משותפת. "מורשה" פועלת בכ-40 בתי ספר בפריפריה החברתית בישראל, מקריית שמונה שבצפון ועד ירוחם שבדרום, והיא משפיעה על אלפי תלמידים ובני משפחותיהם במעגלים הולכים ומתרחבים.</p>	<p>מורשה כל ישראל חברים המזכירות הפדגוגית (אגף מורשת)</p>
<p>חברת שמים לב מפעילה מזה 15 שנה תוכניות העשרה וסדנאות במסגרת קרן קרב למעורבות בחינוך, קרן רש"י, תוכנית מיל"ת, משרד העבודה והרווחה, עיריות, ספריות עירוניות, מתנ"סים</p>		<p>ממלכתי, ממ"ד</p>	<p>תוכנית "מסע אחר" רואה בחינוך לרב-תרבותיות ערך ולהכרות חווייתית עם תרבויות שונות מפתח לסובלנות ולקבלת האחר.</p>	<p>מסע אחר שמים לב (שמואל)</p>

<p>וקייטנות קיץ. אנו מתמחים בהפעלת תוכניות רגשיות חברתיות לגילאי גן ועד תיכון הפועלות בכ-40 בתי ספר מאזור השרון ועד שדה בוקר שבנגב, ומאמינים כי לעיסוק תהליכי ורציף בתכנים אלו השפעה מחזקת ומטיבה על הפרט ועל האקלים הקבוצתי. לתפישתנו- חוויה בונה למידה ולכן אנו שמים דגש על בניית תוכניות עשירות וצבעוניות, המספקות למשתתפים הצעירים והמתבגרים הזדמנות לחוות את עצמם ואת האחר מזוויות חדשות וללמוד בכל פעם דבר נוסף על עצמם וסביבתם.</p>		<p>א-ר' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 17</p>	<p>המשתתפים יוצאים למסע חוויתי אל הרחוק ואל הקרוב, אל תרבויות העולם הרחב ואל תרבויות כור ההיתוך הישראלי. המסע עובר דרך אורחות החיים, המנהגים, הלבוש, המוזיקה, אגדות העם, השפה והאומנות של התרבויות השונות.</p>	<p>(אתי)</p>
<p>חל"ד מפעלים חינוכיים הינו ארגון שעוסק בפיתוח, הטמעה ויישום של תוכניות העשרה בתחום תרבות יהודית ישראלית, משנת 1975. אנו שואפים לבסס ולהעצים את הזהות היהודית בקרב ילדים ובני נוער, בגישה חיובית ופלורליסטית, תוך שימוש בדרכי הוראה חווייתיות וחדשניות. פעילותינו הינה בפקוח משרד החינוך, מקיפה מאות בתי ספר ומורים, ואלפי תלמידים בכל רחבי הארץ, מדי שנה.</p>	<p>להקים ולנהל פעולות חינוכיות להתנדבות בעזרה לזולת, גמילות חסדים נוער במצוקה וכל נזקקים אחרים.</p>	<p>ממלכתי ב-ד' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 36</p>	<p>תוכנית ללימוד ערכים ומושגי יסוד במורשת ובתרבות ישראל לכיתות ב'-ד', בבתי"ס ממלכתיים. התוכנית סובבת סביב מספר מעגלי שייכות: מפתח לעצמי, מפתח למשפחתי, מפתח לחברי, מפתח לעמי, מפתח לסביבתי ומפתח למורשתי. התכנים מועברים בגישה פלורליסטית, תוך עיון בטקסטים מתרבות ישראל ובעזרת אמצעי המחשה מפעילים, אסתטיים ומגוונים. התוכנית מופעלת על ידי מדריכים חיצוניים או על ידי מורי בית הספר המקבלים הדרכה וליווי כחלק מהתוכנית.</p>	<p>מפתחות לתרבות ישראל חל"ד – חנוך לנער ע"פ דרכו – מפעלים חינוכיים (איגוד זהות) האגף לתרבות יהודית</p>
<p>המדרשה באורנים מובילה ומזוהה בישראל ובעולם היהודי כמרכז חינוכי הפועל להתחדשות החיים היהודיים בישראל, תוך התמקדות במערכת החינוך ובמרחב הקהילתי והמשפחתי. ייעוד: אנחנו שואפים לעצב חברה, שחבריה מרגישים בבית בתרבותם היהודית והציונית, ובונים את זהותם האישית והציבורית מתוכה. אנו מצמיחים ומטפחים יחידים וקהילות החותרים לאחריות חברתית, ערבות הדדית ופלורליזם כחלק מתפיסתם היהודית והציונית.</p>	<p>מטרות חינוך והשכלה, הכשרת עובדי הוראה וכן הפצת התרבות היהודית, קידום נושאים חברתיים ובכלל זה חינוך מבוגרים, מנהיגות צעירה.</p>	<p>ממלכתי, ממ"ד א-י"א הצוות החינוכי הורים מספר ההפעלות</p>	<p>התוכנית נועדה להתמודד עם אתגרי הזהות היהודית, על גווניה השונים, במדינת ישראל, ומטרתה לחזק את תחושת הבית של תלמידים, מורים והורים, בתרבות היהודית ובמקורותיה ולהפוך את בית הספר למוקד של התחדשות חיים יהודיים חופשיים עבור קהילת בית הספר וסביבתו. מטרת התוכנית לחזק את תחושת הביתיות של התחמידים, מוריהם והוריהם בתרבות היהודית זאת תוך פיתוח אורחות חיים יהודיים חופשיים בבית הספר.</p>	<p>מקום (תוכנית מערכתית להתחדשות יהודית בבית הספר ובקהילה) "אורנים" – המכללה האקדמית לחינוך, התנועה הקיבוצית, בשיתוף רשויות מקומיות, רשת</p>

		דיווחי מנהלים : 1 דיווח עצמי במאגר : בתי"ס - 22		המתנ"סים, משרד החינוך, תורמים פרטיים המזכירות הפדגוגית (אגף מורשת)
<p>לאחד את בתי הכנסת והקהילות בישראל ולייצגם. לכוון ולקיים מועצת גבאי בתי כנסת וראשי קהילות שתייצג את בתי הכנסת וצרכיהם.</p> <p>לטפח את המנהיגות הקהילתית ושל הגבאים העוסקים בצורכי ציבור באמונה ולהעניק עיטורי יקירים לראשי קהילות ולגבאי בתי כנסת מצטיינים.</p> <p>לעודד ולסייע בהקמת בתי מדרש קהילתיים ובפיתוחם של בתי הכנסת כמרכזים רוחניים, תורניים וקהילתיים לכלל ישראל. להפעיל שירותי מידע קהילתיים ותקשורת מרכזית עבור בתי הכנסת וציבור המתפללים.</p> <p>התוכניות והמיזמים המיוחדים: בתי מדרש לפיתוח מנהיגות קהילתית של בתי הכנסת; כנסים וימי עיון לגבאים ולהנהלות הציבוריות של בתי הכנסת והקהילות; בריתות ידידות – בשיתוף עם הארגון העולמי של בתי הכנסת והקהילות האורתודוקסיות, פיתוח קשרי ידידות בין בתי כנסת וקהילות אורתודוקסיות בישראל לבין עמיתיהם בתפוצות; הפצה של איגרות מידע על המתהווה ומתרחש בקהילות היהודיות ובחברה הישראלית על כל מרכיביה.</p> <p>יוזמות מיוחדות, כמו רגישות לנגישות, לשילובם של הקשישים, הנכים ובעלי מוגבלויות בבית הכנסת ובקהילה. עידוד חברות כלכליות לקידום מבצעי הנחות מיוחדות ברכישות עבור בתי הכנסת.</p>	<p>הפצת תרבות תורנית לציבור הרחב; העמקת החינוך היהודי המקנה מושגים וערכים ביהדות בסיסית; פיתוח רגשי הזדהות עם העם, הארץ והמורשת של העם היהודי לילדים ובני נוער; הפעלת תוכניות חינוך והעשרה לטיפול והעצמה לילדים ובני נוער ולבעלי צרכים מיוחדים בחברה הישראלית.</p>	ממלכתי, ממ"ד א'–י"ב מספר ההפעלות דיווחי מנהלים : 1 דיווח עצמי במאגר : בתי"ס - 18	התוכנית מופעלת על ידי מרכז העוסק בהעמקת הזהות היהודית בקרב הילדים ובני הנוער ברחבי הארץ, תוך הקשר לחברה הישראלית ובדגש על קירוב לבבות בתוך החברה. בתוכנית קיימת פעילות במספר מעגלים הכוללים לימוד במגוון סוגיות בנושאי מעגל השנה, ערכים במבחן, דמויות ביהדות, פרשת השבוע, יהדות, בר-בת מצווה וכו'. בקבוצות פעילות עם נוער בוגר מושם דגש על הכנה והכוונה לשירות משמעותי בצה"ל והכוונה למכינות.	מקום בלב OU ישראל המרכז הישראלי איחוד בתי הכנסת האורתודוקסי האגף לתרבות יהודית
	הפצת היהדות וקירוב לבבות; הקמה ותפעול של מעונות, מועדוניות, גנים, בית ספר יסודי, ישיבה	ממלכתי	מרכז תכלת הוקם בשנת 2009 בנתניה במטרה ליצור מפגש חי, חווייתי ומעשיר עם התלמידים לשם הרחבת	מרכז תכלת לזהות יהודית

	<p>תיכונת וגבוהה, אולפנה, כולל, מדרשה תורנית לבנות; חוגים; פעילות חסד; חלוקת מצרכי מזון לנוזקים; הקמת בית חם וספרייה; פעילות חברתית וערכית.</p>	<p>גן-ו' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 4 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 14 גנים - 32</p>	<p>עולם התוכן הערכי של התרבות היהודית. יותר מ-4,000 תלמידים משתתפים מדי שנה בתוכניות קבועות בנושאים שונים, כגון חגי ישראל, מורשת והיסטוריה יהודית, פרויקטים של קבלת חומש, בר מצווה ועוד. הפעילויות מועברות בצורה מגוונת ומהנה, תוך שימוש במגוון אמצעי המחשה חווייתיים, סרטים, הצגות, משחקי מחשב, יצירות ועוד.</p>	<p>גרעין אליה (גרעין תורני בנתניה) (איגוד זהות) האגף לתרבות יהודית</p>
<p>עמותת "אדמה - חינוך תרבות ואמנות" נוסדה בשנת 2014, במטרה לחבר קהלים מגוונים אל מורשת ישראל, תוך חיזוק זהות יהודית אותנטית, המחוברת אל צור מחצבתנו. "אדמה" פועלת עם מגוון קהלים (תלמידי ביה"ס, בני נוער, חיילים, סטודנטים ועוד), בכל רחבי הארץ. בפרויקטים השונים שלנו אנו שמים דגש על שימוש בחוויה ככלי להעשרה והפנמה, באמנות ובתרבות כגשר לחיבור ולהתקשרות, ובחשיבה יצירתית. "מחוץ לקופסה" כתנאי הכרחי ללמידה משמעותית. בין הפרויקטים השוטפים של העמותה: תוכניות לימודים קבועות במסגרת מערכת החינוך, סדנאות העשרה מקצועיות לחדרי מורים, קורסים לסטודנטים בקמפוסים, מפגשי העשרה לחיילים בשיתוף עם יחידות צה"ל השונות.</p>	<p>העמקת הזהות היהודית והזיקה למורשת ישראל; הקניית ערכי היסוד של מורשת ישראל בתוך מערכת החינוך הממלכתית ומחוצה לה; פעילות לקירוב לבבות ואחדות העם בקרב חיילים, סטודנטים, מבוגרים ילדים ובני נוער; פעילות בתחום תרבות ואמנות יהודית.</p>	<p>ממלכתי א-ו' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 12</p>	<p>התוכנית כוללת שיעורי דרמה בנושא סיפורי המקרא ומיועדת לתלמידים בבתי הספר היסודיים (א-ו'). התוכנית משלבת בין החוויה המהנה של לימודי משחק ותיאטרון לבין העושר והערך המוסף הטמונים בלמידה משמעותית של סיפורי המקרא. תלמידי התוכנית נהנים מלימוד ותרגול של מגוון הכלים הדרמטיים ומכירים לעומק את הדמויות והסיפורים של "ספר הספרים".</p>	<p>משחקים מבראשית אדמה - חינוך תרבות ואמנות</p>
		<p>ממלכתי, ממ"ד, חרדי ה', ז', י' מספר ההפעלות דיווחי</p>	<p>תוכנית נעלה לירושלים הינה תוכנית לחיזוק מורשת, תרבות ומסורת ישראל תוך עידוד הסיורים והטיולים בירושלים. התוכנית פועלת במספר מעגלים: מורשת עם, בירה ומוסדות שלטון, מוסדות תרבות והנצחה, חיזוק הקשר לירושלים, העצמת החוויה והפנמת המסר הערכי. התוכנית מיועדת לשלוש שכבות גיל: ה', ז', י'. בכיתה ה' הסיורים מתמקדים בנושא: ירושלים הבירה שלי. בכיתה ז' מתמקדים בנושא: אני בשרשרת הדורות ופעילות</p>	<p>נעלה לירושלים משרד החינוך אגף שלי"ח וידיעת הארץ</p>

		<p>מנהלים: 6 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס – 1780</p>	<p>ייחודית לבר/בת מצווה. בכיתה י' מתמקדים בנושא: ירושלים בירת ישראל.</p>	
<p>במרחב ההתחדשות היהודית הפלורליסטית, מרכז יעקב הרצוג (מיסודו של הקיבוץ הדתי) הוא אחד הארגונים האורתודוקסים היחידים המציע לקהלים מגוונים ומעורבים בחברה הישראלית בית ללימוד יצירתי ופתוח של המקורות. ייחודו בדגש המיוחד הניתן בו לדיאלוג בין קבוצות שונות בחברה, וחיבורן יחד באמצעות לימוד משותף וקשוב ללומדים ולמקורות. בכל שבוע נפגשים במרכז יעקב הרצוג, הממוקם בקיבוץ עין צורים שבשפלה הדרומית, מאות רבות של מבוגרים ובני נוער, דתיים, מסורתיים וחילוניים, המגיעים מהעיר ומהכפר ללימוד יחד באווירה נינוחה ומשתפת, המכבדת את המסורות והתרבויות השונות של כל אחד ואחת.</p> <p>הלומדים היוצאים ממרכז הרצוג אל החברה הישראלית משמיעים את קולה הייחודי של הפריפריה הדרומית בישראל: במעשה הלימוד הם הופכים לחלק משרשרת הפרשנות היהודית לדורותיה; והמפגש הבינאישי ביניהם מעשיר את השיח הציבורי והופך אותם לשגרירים של תרבות יהודית-ישראלית קשובה ופתוחה.</p> <p><u>מטרות</u>: להפוך את התרבות היהודית לרלוונטית בחייהם של יהודים בישראל ובתפוצות; לקדם דיאלוג בין יחידים ובין קבוצות שונות בחברה הישראלית, תוך עמידה על המשותף ומבלי לטשטש את המפריד; לפעול לקידום יהדות פתוחה, קשובה ופלורליסטית במרחב הציבורי בישראל, בדגש על דרום הארץ; לחזק את תחושת השייכות של קבוצות ויחידים לישראל ולחברה הישראלית.</p>	<p>לייסד ולהקים מרכז הסברתי וחינוכי שיפעל להפצת ידע בתחומיה השונים של היהדות תוך התייחסות מיוחדת לחיים יהודיים בני זמננו. לפתח שירותי הדרכה וחינוך תורני-ציוני לנוער ולמבוגרים. המוסד יקיים פעילות בתחום המצוות התלויות בארץ, כגון: שמיטה ע"פ ההלכה, חקר החקלאות, עידוד הציבור ללימוד מצוות התלויות בארץ וכד'.</p>	<p>ממלכתי " מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 8</p>	<p>התוכנית כוללת שמונה מפגשים במרכז יעקב הרצוג שבו משתתפים נציגים מעתודת מנהיגות של מגוון בתי ספר. במהלך התוכנית מתוודעים המשתתפים לנושאים בוערים בחברה הישראלית ולסוגיות בזהות בחברה, זאת תוך היכרות עם תשתית תרבותית יהודית ולימוד משותף של טקסטים מארון הספרים היהודי-ישראלי. במסגרת התוכנית יוצאים לסיור ייחודי בחברה הישראלית.</p>	<p>עתיד (סוגיות בזהות החברה הישראלית) מרכז יעקב הרצוג ללימודי יהדות האגף לתרבות יהודית</p>
		ממלכתי,	התוכנית ממזגת פעילויות לימודיות עם פעילויות העשרה	פלי"א (פעילות)

		ממ"ד ז'–י"ב מספר ההפעלות דיווחי מנהלים : 3 דיווח עצמי במאגר : בתי"ס - 130	והעצמה שמטרתן לקדם תלמידים עולים ובני עולים, תוכנית פל"א פועלת בחינוך העל-יסודי אחרי שעות הלימודים. 	(לימודית אחרת) משרד העלייה והקליטה אגף קליטת תלמידים עולים
קבוצת אריות יהודה הוקמה בשנת 2006 כארגון חברתי התנדבותי, הפועל לפיתוח בני נוער והעצמתם. בשנת 2011 הפכה הקבוצה לעמותה רשומה אשר שמה לה למטרה את קידומו של הנוער והכשרתו לקראת החיים והשירות הצבאי תוך שימוש בשיטות הדרכה ולימוד חדשניות אשר פותחו במהלך שנים של מחקר וצבירת ניסיון. את העמותה מנהלים אנשי משפחה ועשייה בעלי ידע רחב בתחומי היי-טק, ביטחון, חינוך, ייעוץ וכן ניסיון חיים עשיר בהקמת חברות ופיתוח פרויקטים שונים. צוות מדריכים נאמן, מקצועי, חדור מטרה, מנוסה ובעל מסוגלות להעניק ידע רב, ביטחון ועוצמה מובילים את בני הנוער למעוף. המדריכים עברו השתלמות אינטנסיבית באריות יהודה במשך כשנה וחצי והם מהווים דוגמה אישית לבני הנוער כמי שעברו את המסלול של אריות יהודה וצברו ניסיון בעמותה ובחיים ולכן יודעים על מה הם מדברים.	להעצים את כוחם של אנשים ולפתח בהם מצוינות ומנהיגות שתהווה דוגמה אישית להצלחה ולחיקוי; על ידי פיתוח היחיד להגיע לידי פיתוח החברה כולה; העצמה אישית על ידי קורסים והכשרות; עידוד הגיוס לצה"ל.	ממלכתי, ממ"ד, חרדי ט'–י"ב הצוות החינוכי מנהלים חיילים מספר ההפעלות דיווחי מנהלים : 1 דיווח עצמי במאגר : בתי"ס - 25	מטרתנו היא להעצים את כוחם של אנשים ולפתח בהם מצוינות ומנהיגות שתהווה דוגמה אישית להצלחה ולחיקוי, ועל ידי פיתוח היחיד להגיע לידי פיתוח החברה כולה. התוכנית מטפחת את החניך כתלמיד ואזרח טוב יותר ובהמשך כחייל ורסטילי המסוגל להשתלב בכל מערכת צבאית או אזרחית, בעל רצון לשפר, לתרום ולקדם את הסביבה שלו ואת עצמו. העצמת בני הנוער נעשית על ידי הרצאות ואימונים המפתחים בהם יכולות חשיבה מחוץ לקופסא, פיתוח פיקוד, ניהול, שיפור זיכרון, הרחבת ידע כללי, כושר גופני, ניווט, שדאות ועידוד בלתי פוסק לשיאים חדשים. בני הנוער לומדים להגדיר מטרות ויעדים, להעריך את הישגיהם ולהמשיך ולשאוף לשיפור מתמיד. התוכנית שלנו פותחה ונוסחה במשך למעלה משש שנים על סמך ידע ומחקר מעמיק בתחום החינוך, היכרות מעמיקה עם עולם ההיי-טק, המערכת הצבאית, גורמי ביטחון, מוסדות חינוך ובתי ספר שונים.	פרויקט בינה אריות יהודה – העצמה אישית
		ממ"ד	תוכנית לימוד יומית שנועדה לפתח מנהיגות מובילה בתחום התורני, הלמידה נעשית מדי יום באופן התנדבותי	רמב"ם יומי

		זי-י"ב מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 80	מתוך בחירה בהנחיית מורה מלווה קבוע.	משרד החינוך מינהל החינוך הדתי
חלי"ד מפעלים חינוכיים הינו ארגון שעוסק בפיתוח, הטמעה ויישום של תוכניות העשרה בתחום תרבות יהודית-ישראלית, משנת 1975. אנו שואפים לבסס ולהעצים את הזהות היהודית בקרב ילדים ובני נוער, בגישה חיובית ופלורליסטית, תוך שימוש בדרכי הוראה חווייתיות וחדשניות. פעילותנו הינה בפיקוח משרד החינוך, מקיפה מאות בתי ספר ומורים, ואלפי תלמידים בכל רחבי הארץ, מדי שנה.	להקים ולנהל פעולות חינוכיות להתנדבות בעזרה לזולת, גמילות חסדים, נוער במצוקה וכל נזקקים אחרים.	ממלכתי גן-ב' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 1 דיווח עצמי במאגר: בתי"ס - 25 גנים - 11	תוכנית שעת סיפור יוצרת היא תוכנית שנתית המהווה תשתית ללימודי תרבות ישראל ומורשתו. התוכנית מפגישה את הילדים עם מגוון סיפורים מהמקורות היהודיים (מקרא וחז"ל) הנוגעים בנושאים חברתיים-ערכיים הרלוונטיים לעולמם של הילדים. מדריכות חלי"ד מציגות את הסיפורים באמצעות תחפושות ובובות תיאטרון. עיבוד הסיפור עם הילדים נעשה בעזרת עבודות יצירה מגוונות המתאימות ליכולות הילדים ובעזרת משחקים ושעשועונים. הנושאים מאורגנים בהלימה לתוכנית מפתח ה"ב.	שעת סיפור יוצרת חלי"ד – חנוך לנער ע"פ דרכו – מפעלים חינוכיים (איגוד זהות)
		ממלכתי, ממ"ד, חרדי אי-י' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים: 2	תוכנית ש"י – שיר ישראלי, הינה תוכנית ייחודית המתמחה בלימודי עם וארץ ישראל, אנשיה וערכיה באמצעות פעילות חווייתית ושירים עבריים וכישורי חיים. הילדים יוצאים למסע חווייתי של לימודי מורשת עם וארץ ישראל באמצעות שירה בציבור ובשיטות הוראה מגוונות: בריקוד, במשחק, בהכנת קליפ, בכתיבה, ביצירה, בשילוב אומנויות, בסרטונים ובאמצעי המחשה חזותיים אחרים. התוכנית משלבת בין שירי עבר לטכנולוגיה עכשווית, בין ההיסטוריה וההווה. התוכנית	תוכנית ש"י – שיר ישראלי (בצוותא) שיר ישראלי – ש"י (אנגלסטרט צפירי מלי)

		דיווח עצמי במאגר : בתי"ס - 12	מתבססת על שיטתו של קארל אורף בחינוך ומיושמת בדרך של למידה משמעותית.	
חינוך תל"י (תגבור לימודי יהדות) מזמן שיח קהילתי מהותי בזהות יהודית-ישראלית ברוח פלורליסטית. חינוך זה שואף לעצב אישיות רחבת אופקים שעולמה מורכב הן מרובדי המורשת היהודית והן מרובדי התרבות הכללית. חינוך תל"י מבקש לחזק בקרב תלמידיו תחושת שייכות ומחויבות לעם היהודי, למורשתו ולהמשכייתו. חינוך תל"י מחנך למעורבות חברתית ובכך תורם לעיצוב דמותה של החברה הישראלית כמדינה יהודית ודמוקרטית. חינוך תל"י נותן מענה לרצונם של הורים ושל צוותים חינוכיים להיות שותפים בעיצוב החינוך היהודי של ילדיהם, בהתאם למאפיינים הייחודיים של קהילת בית הספר, לצד חשיפתם לריבוי זהויות וכיבוד השונות. בכך מהווה חינוך תל"י חלופה חינוכית במסגרת החינוך הממלכתי.	לפתח, לקדם ולהעשיר את החינוך היהודי במערכת החינוך הממלכתית בישראל ובמסגרות קהילתיות נוספות ברוח עקרונות המנחים לחינוך תל"י (תגבור לימודי יהדות).	ממלכתי גן-ט' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים : 7 דיווח עצמי במאגר : בתי"ס - 80 גנים - 150	תוכנית ליצירת אורח חיים בית ספרי ברוח התרבות היהודית-ציונית. התוכנית מבוססת על רצונם של הורים ומחנכים לתגבר את לימודי היהדות בבית הספר על ידי העשרת תוכנית הלימודים הרשמית בתכנים יהודיים- ציוניים נוספים, ומושתתת על מודל חינוכי רב-תחומי ואינטנסיבי. התוכנית פועלת למיסוד תשתיות פדגוגיות ארוכות טווח ברוח יהודית פלורליסטית ופועלת כמיום משותף בין קרן תל"י לבין משרד החינוך.	תל"י – תגבור לימודי יהדות קרן תל"י בשיתוף משרד החינוך המזכירות הפדגוגית (המטה לתרבות ישראל במזה"פ)
		ממ"ד זי-ט' מספר ההפעלות דיווחי מנהלים : 1	תוכנית לתגבור לימודי יהדות בקרב תלמידים עולים בחטיבות הביניים בחמ"ד מיועדת לתלמידים עולים ובני עולים שעדיין חווים קושי במקצועות הקודש, כשמושם דגש על שיפור יכולת הלימוד של הטקסט המקראי ועל לימוד מושגים ביהדות. התוכנית מתקיימת בקבוצות קטנות בהתאם לתוכנית מובנית.	תל"י (תגבור לימודי היהדות) משרד החינוך (מינהל חינוך דתי ואגף קליטת תלמידים עולים) אגף קליטת תלמידים עולים

